

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Martina Jandová

**Působnost orgánů veřejné správy na úseku občanských
průkazů a cestovních dokladů**

Bakalářská práce

Olomouc 2020

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma *Působnost orgánů veřejné správy na úseku občanských průkazů a cestovních dokladů* vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.

V Liberci dne 28. dubna 2020

(Podpis autora textu)

Chtěla bych především poděkovat vedoucí mé bakalářské práce JUDr. Soně Pospíšilové Ph.D., za odborné vedení, trpělivost, vstřícnost a cenné rady při zpracování mé bakalářské práce. Dále bych ráda poděkovala všem lidem, kteří mě při psaní práce podporovali, zejména mé rodině.

Obsah

Seznam použitých zkratk	6
Úvod	8
1 Osobní doklady	10
1.1 Občanský průkaz	10
1.2 Cestovní doklad	13
2 Přehled právní úpravy	16
3 Působnost orgánů státní správy na úseku občanských průkazů a cestovních dokladů	20
3.1 Ministerstvo vnitra České republiky	20
3.2 Ministerstvo zahraničních věcí České republiky	22
3.3 Krajský úřad	23
3.4 Obecní úřad obce s rozšířenou působností	23
3.4.1 Úsek občanských průkazů	23
3.4.2 Úsek cestovních dokladů	25
3.5 Matriční úřady	26
3.6 Úřad městské části Brno-střed	27
3.7 Magistrát města Brna	27
3.8 Policie České republiky	28
3.8.1 Působnost Policie ČR na úseku občanských průkazů	28
3.8.2 Působnost Policie ČR na úseku cestovních dokladů	28
3.9 Zastupitelský úřad	29
3.10 Úřad pro ochranu osobních údajů	30
3.11 Správa základních registrů	30
4 Občanské průkazy a cestovní doklady ve významných novelách	31
4.1 Významné novely zákona o občanských průkazech z pohledu držitele	31
4.2 Významné novely zákona o cestovních dokladech z pohledu držitele	33

4.3 Významné novely zákona o občanských průkazech a zákona o cestovních dokladech z pohledu odborného pracovníka	35
4.4 Zhodnocení vlivu novel na dotčené agendy.....	37
Závěr	39
Seznam pramenů a odborné literatury	42
Odborné publikace	42
Odborné články	42
Právní předpisy.....	43
Judikatura	46
Internetové zdroje.....	47
Abstrakt/ Abstract	48
Klíčová slova/ Key words.....	49
Přílohy	50

Seznam použitých zkratk

ČR	Česká republika
EU	Evropská unie
MV	Ministerstvo vnitra České republiky
MZV	Ministerstvo zahraničních věcí České republiky
KÚ	Krajský úřad
OÚORP	Obecní úřad obce s rozšířenou působností
Zvláštní matřika	Úřad městské části Brno-střed, Oddělení zvláštní matřika
Police České republiky	PČR
OP	Občanský průkaz
CD	Cestovní doklad
ISVS	Informační systém veřejné správy
Ústava ČR	Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů.
Listina základních práv a svobod	Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součástí ústavního pořádku České republiky.
Kompetenční zákon	Zákon České národní rady č. 2/1969 Sb., o zřícení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České socialistické republiky, ve znění pozdějších předpisů.
GDPR	Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES (Obecné nařízení o ochraně osobních údajů).
Zákon o občanských průkazech	Zákon č. 328/1999 Sb., o občanských průkazech, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon o cestovních dokladech	Zákon č. 329/1999 Sb., o cestovních dokladech a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů.
Zákon o matrikách	Zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.
Zákon o ISVS	Zákon č. 365/2000 Sb., o informačních systémech veřejné správy a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů.
Zákon o správních poplatcích	Zákona č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů.
Vyhláška č. 400/2011 Sb.	Vyhláška Ministerstva vnitra č. 400/2011 Sb., kterou se provádí zákon o občanských průkazech a zákon o cestovních dokladech, ve znění pozdějších předpisů.

Úvod

Téma občanských průkazů a cestovních dokladů se dotýká každého z nás. Problematikou vyřizování osobních dokladů se během svého života bude zabývat každý občan ČR, neboť povinnost vlastnit některé osobní doklady je stanovena zákonem. Bakalářská práce se konkrétně zabývá *Působností orgánů veřejné správy na úseku občanských průkazů a cestovních dokladů*. Téma vymezuje vzájemná práva, ale i povinnosti občanů při jednáních se správními orgány souvisejících s osobními doklady. Bakalářská práce se zabývá úpravou postupů při vydávání osobních dokladů; sdílenými, ale i výlučnými kompetencemi jednotlivých správních orgánů na daném úseku či přelomovými změnami, které byly do zákona o občanských průkazech i do zákona o cestovních dokladech v posledních letech přijaty.

Cílem bakalářské práce je krátce analyzovat institut občanských průkazů a cestovních dokladů, dále vymezit související pojmy, přiblížit platnou právní úpravu, a v neposlední řadě stručně nastínit organizaci správních orgánů na úseku osobních dokladů. Bakalářská práce si dále klade za cíl hlouběji seznámit s problematikou působnosti státních orgánů na daném úseku, vymezit sdílené kompetence těchto orgánů a charakterizovat odlišnosti v působnosti správních úřadů na daných úsecích.

Bakalářská práce se bude snažit odpovědět na to, jakým způsobem je upraven postup při vydávání osobních dokladů; jaké jsou sdílené, ale i výlučné kompetence jednotlivých správních orgánů na daném úseku či jaké přelomové změny byly v zákoně o občanských průkazech i v zákoně o cestovních dokladech v posledních letech přijaty.

Při výběru tématu a při vyhledávání související odborné literatury jsem zjistila významný nedostatek v její dostupnosti. Dále jsem zjistila, že neexistuje ucelená odborná literatura, která by pojednávala a komplexně informovala zájemce o toto téma. Většinu informací jsem tak čerpala z platné právní úpravy či z oficiálních internetových stránek správních orgánů. Veškeré prameny použité k vypracování, cituji v poznámkách pod čarou.

Údaje potřebné k sestavení práce jsem získala z veřejně přístupných odborných publikací, právních předpisů platných ke dni 28.4. 2020 a z oficiálních internetových zdrojů zabývajících se danou problematikou a další informace jsou získané na základě konzultací s odborným pracovníkem vykonávající činnost metodika správních činností na úseku evidence obyvatel, občanských průkazů a cestovních dokladů, KÚ Libereckého kraje.

K sepsání mé bakalářské práce jsem zvolila metodu popisnou, systémovou a srovnávací. Metoda popisná byla použita k vymezení jednotlivých osobních dokladů a údajů s nimi souvisejících. Systémová metoda byla použita pro vymezení správních orgánů a jejich postavení v právním řádu na úseku osobních dokladů. Dále byla využita i srovnávací metoda, především v porovnávání jednotlivých novel zákona o občanských průkazech a jednotlivých novel zákona o cestovních dokladech.

Bakalářská práce se skládá ze čtyř kapitol. První kapitola práce vymezuje základní pojmy související s danou problematikou. Jedná se především o vymezení vnitřní správy jakožto obecného pojmu, do této kapitoly jsou zařazeny ucelené informace o jednotlivých osobních dokladech.

Druhá kapitola je věnována platné právní úpravě na úseku osobních dokladů. Ten je upraven více právními předpisy, ať již jde o samotné zakotvení veřejné správy na ústavní úrovni, nebo se jedná o jednotlivé zákonné úpravy na vnitrostátní, resp. na evropské úrovni.

Nejrozsáhlejší je třetí kapitola pojednávající o působnosti jednotlivých správních orgánů vykonávajících sdílenou působnost, tj. svou působnost vykonávanou, jak na úseku občanských průkazů, tak na úseku cestovních dokladů. Mezi správními orgány uvedenými v této kapitole jsou zařazeny i ty orgány vykonávající působnost pouze na jednom z daných úseků. S působností orgánů veřejné správy úzce souvisí taktéž její elektronizace, a proto je u jednotlivých správních orgánů také zmínka o evidenci osobních dokladů a úkonů s ní spojené.

Poslední čtvrtá kapitola je věnována novelám zákona o občanských průkazech a zákona o cestovních dokladech. Z důvodu mnoha změn v zákonné úpravě agendy na úseku občanských průkazů a cestovních dokladů jsou dle autorky změny v rámci žádosti o osobní doklady přelomové. Kapitola je doplněna též o změny zákonů, které jsou považovány za přelomové, z pohledu odborného pracovníka správního úřadu. Součástí této kapitoly je i nástin některých nedostatků, které byly zaznamenány v rámci hlubšího seznámení s danou problematikou.

Pro lepší přehlednost hlavního textu je do práce vložen seznam použitých zkratk, které se v bakalářské práci často objevují. Práce je doplněna o přílohy usnadňující přehlednost jednotlivých pojmů.

1 Osobní doklady

Pro správné zařazení problematiky tématu bakalářské práce, je nutné vymezit související základní pojmy, a především definovat základní informace o jednotlivých osobních dokladech. V praxi se jedná o osobní doklady prokazující totožnost osoby, resp. veřejná listina prokazující požadované údaje o držiteli nejen před orgány veřejné moci.¹

Agendu na úseku osobních dokladů je možné svým obsahem zařadit do jednoho odvětví veřejné správy a to vnitřní správy. Tím se rozumí specifické odvětví, které je vykonáváno okruhem subjektů státní správy. Z hlediska členění vnitřní správy je „*problematika matrik, jména a příjmení, evidence obyvatel, občanských průkazů a cestovních dokladů, pobytu cizinců a věci azylové*“² zařazena do jednotné kategorie, tj. zabezpečení osobního stavu obyvatelstva. Jelikož jsou tématem bakalářské práce pouze osobní doklady, témata matrik, jména a příjmení jsou vynechána. Okruh otázek souvisejících s pobytem cizinců a věci azylové nebyly do práce zařazeny, jelikož se jedná se o okruh osob s cizím státním občanstvím.

1.1 Občanský průkaz

Občanský průkaz je „*veřejná listina, kterou občan České republiky prokazuje své jméno, popřípadě jména, příjmení, podobu a státní občanství České republiky, jakož i další údaje v ní zapsané.*“³ Základním právním předpisem upravujícím agendu OP je zákon č. 328/1999 Sb., o občanských průkazech, ve znění pozdějších předpisů. Ten stanovuje výčet údajů zapisovaných do OP, které jsou rozděleny na povinné údaje, tj. takové, které musí mít OP vždy, a další (nepovinné) údaje, které jsou zapsány pouze na žádost občana. Svou povahou se jedná o osobní doklad prokazující osobní údaje o držiteli. S prokazatelností údajů zapisovaných do OP souvisí i povinnost tyto osobní údaje aktualizovat. Jelikož se jedná o dokument povahy veřejné listiny, je tato povinnost stanovena i v rámci údajů nepovinně zapisovaných.⁴ V případě změny rozhodných skutečností je držitel povinen podat žádost o vydání nového OP do 15 dnů.

¹ MATES, Pavel. Ochrana soukromí ve správním právu. Praha: Linde, 2004, s. 91.

² JURŇÍKOVÁ, J. a kol. Správní právo – zvláštní část. 5. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2004, s. 7.

³ PRŮCHA, Petr. Základní pojmy a instituty správního práva. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 1998, s. 135.

⁴ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 23. července 2019, sp. zn. 2As 23/2018–29

Pokud by tak občan neučinil, je jeho tento postup považován za nezákonný, a „byl by správními orgány označen za přestupek s důsledkem uložení sankce.“⁵

Povinnost být držitelem OP je stanovena každému občanu staršímu 15 let, s trvalým pobytem na území ČR. Držitelem OP může být také občan mladší 15 let. Za něj je v souvislosti s podáním žádosti o vydání OP umožněno jednat v zastoupení zákonným zástupcem, případně soudem ustanoveným opatrovníkem.⁶ Povinnost být držitelem OP má též občan, kterému byla rozhodnutím soudu omezena svéprávnost. Nicméně u těchto osob, starších 15 let, má pravomoc požádat o vydání OP taktéž člen domácnosti oprávněný k zastupování na základě rozhodnutí soudu.⁷

Zákon o občanských průkazech konkretizuje dva druhy občanských průkazů, OP se strojově čitelnými údaji a s kontaktním elektronickým čipem; OP bez strojově čitelných údajů. První z uvedených je správním orgánem vydáván na dobu 10 let, jeho platnost může být zkrácena a to na dobu platnosti v délce 5 let. Ten je vydáván občanu mladšímu 15 let. Naopak prodloužená lhůta platnosti (35 let) je stanovena pro OP vydávaný občanu staršímu 70 let.

V souvislosti s působností správních orgánů souvisí zakotvení nového typu OP tzv. eObčanka neboli OP, který obsahuje kontaktní elektronický čip. Elektronický čip slouží nejen k identifikaci držitele, ale i k ověření informací o držiteli v rámci online služeb veřejné správy⁸. Dále slouží k vytváření kvalifikovaných elektronických podpisů⁹ či autentizaci držitele vůči informačním systémům¹⁰ aj. Vyjmenované funkce OP jsou utvářeny několika číselnými kódy. Mezi ty patří identifikační osobní kód („IOK“); deblokační osobní kód („DOK“); personal identification number („PIN“); PIN unblocking key („PUK“); PIN pro kvalifikované elektrické podpisy („QPIN“) a v neposlední řadě bezpečnostní osobní kód („BOK“).¹¹ IOK je do OP zadán držitelem v momentě převzetí OP. Jedná se kombinaci čísel sloužících k identifikaci a ověření

⁵ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 17. října 2007, sp. zn. 1As 36/2007-42

⁶ SLÁDEČEK, Vladimír, POUPEROVÁ, Olga. Správní právo hmotné: zvláštní část (vybrané kapitoly). 2. vydání. Praha: Leges, 2014. s. 55.

⁷ §4 odst. 5 zákona o občanských průkazech.

⁸ Identifikací vůči online službám zejména veřejné správy se rozumí možnost prokázání své totožnosti občana a využívání služeb, které daný úřad nabízí elektronickou formou. Držitel toho čipu má možnost přístupu k online službám a portálům poskytovaných zejména veřejnou správou. Naopak provozovatel výsledkem identifikace získá aktuální a platné údaje o totožnosti připojeného klienta.

⁹ Vlastník elektronického čipu má možnost uložit kvalifikované certifikáty pro vytváření elektronických podpisů. Ty pak slouží k podepisování dokumentů, e-mailů, smluv apod.

¹⁰ Občan držící občanský průkaz elektronickým čipem má pravomoc na něj uložit autentizační certifikáty. Pomocí nichž se může přihlašovat k informačním systémům. Vydaný certifikát musí být vydáván kvalifikovaným poskytovatelem služeb.

¹¹ Správa základních registrů. Kódy pro ochranu občanského průkazu [online]. Info.eidentita.cz, 9. září 2019 [cit. 3. dubna 2020]. Dostupné na <<https://info.eidentita.cz/eop/OchraneKody.aspx>>.

autentizace držitele. DOK slouží v případech zablokování IOK. Číselná kombinace DOK se stejně jako IOK aktivuje v momentě převzetí vydaného OP u OÚORP. Dalším z ochranných kódů je PIN sloužící pro správu certifikátů či kryptografických klíčů ukládaných do čipu OP. Jeho hodnotu si zadá držitel elektronickou formou prostřednictvím aplikace eObčanka – Správce karty. Stejně tak je možné nastavit číselnou kombinaci QPIN. Dalším ochranným kódem je PUK, který slouží k odblokování PIN či QPIN. I v tomto případě si jeho hodnotu zadává držitel OP prostřednictvím zmíněné aplikace. Posledním z kódů je BOK sloužící k prokazování totožnosti v rámci osobní komunikace držitele se správním orgánem. Jedná se o jediný kód, který není přímo spojen s kontaktním elektronickým čipem OP. „*Pro ověření hodnoty BOK nemusí být OP k dispozici.*“¹² (viz příloha č. 1) Koncepce identifikačního certifikátu je postavena na jeho dobrovolném využití. Samotnému držiteli je tudíž umožněno ponechat certifikát neaktivovaný.¹³ Z pohledu praxe se jedná o číselný kód, který je zatím nevyužitelný. Držiteli je sice uložena povinnost jeho aktivace, ale jeho plné využití není v současné době umožněno. I jeho zapomenutí sebou nepřináší jakoukoli sankci, naopak je držiteli u příslušného správního úřadu umožněno jeho jednoduché odblokování. Tento úkon je předmětem správního poplatku (viz příloha č. 2).¹⁴

Zákon o občanských průkazech dále upravuje OP bez strojově čitelných údajů.¹⁵ Ten je vydáván OÚORP na dobu 6 měsíců v situacích, kdy není umožněno vydávání OP se strojově čitelnými údaji a s kontaktním elektronickým čipem. Podmínkou je trvající překážka nejméně v délce 7 kalendářních dnů.¹⁶ Do působnosti OÚORP spadá také vydávání OP bez strojově čitelných údajů na dobu 3 měsíců. Ten je vydán občanu po nabytí státního občanství.¹⁷ OP bez strojově čitelných údajů je taktéž vydán v případě ztráty, odcizení či poškození OP se strojově čitelnými údaji a s kontaktním elektronickým čipem nebo v souvislosti s výkonem volebního práva. Jeho platnost je

¹² HORÁKOVÁ, Monika. Prvky e-governmentu na úseku občanských průkazů. In: Acta Iuridica Olomucensia, 2019, Vol. 14, č. 2, s. 50-55.

¹³ LEGS. Celoplošné zavedení elektronických občanských průkazů. Právní rozhledy, 2017, č. 3, s. II.

¹⁴ Kancelář veřejného ochránce práv. Zbytečná povinnost pamatovat si číselný kód. Ochrance.cz, 2017 [cit. 27. dubna 2020]. Dostupné na <<https://www.ochrance.cz/aktualne/tiskove-zpravy-2017/zbytecna-povinnost-pamatovat-si-ciselny-kod/>>.

¹⁵ §10 odst. 2 psím. a) – c) zákona o občanských průkazech.

¹⁶ „Tamtéž“ §24a.

¹⁷ „Tamtéž“ §24b.

stanovena v maximální délce 1 měsíce, do doby, než bude vydán OP se strojově čitelnými údaji a s kontaktním elektronickým čipem.¹⁸

1.2 Cestovní doklad

CD je upraven zákonem č. 329/1999 Sb., o cestovních dokladech a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů. „Cestovní doklad je veřejná listina opravňující občana k překračování státních hranic České republiky přes hraniční přechod, nestanoví-li jinak mezinárodní smlouva, jíž je Česká republika vázána.“¹⁹ Z uvedeného vyplývá trojí funkce CD. V první řadě opravňuje jeho držitele k vycestování na území jiného státu. V druhé řadě slouží jako nástroj k prokázání totožnosti držitele, a v neposledním případě se jedná o osobní doklad s povahou veřejné listiny. Lze tedy usuzovat, že k překročení hranic má právo pouze občan, který je držitelem platného CD. Výjimku z tohoto ustanovení tvoří zakotvení možného překročení hranice s platným OP.

Zákon o cestovních dokladech rozlišuje 6 druhů CD, a to cestovní pas; diplomatický pas; služební pas; cestovní průkaz; náhradní cestovní doklad EU a jiný cestovní doklad na základě mezinárodní smlouvy. Ty je možné rozdělit na CD se strojově čitelnými údaji a nosičem dat s biometrickými údaji a CD bez strojově čitelných údajů a bez nosiče dat s biometrickými údaji.

Cestovní pas, jako jeden ze základních typů CD, je vydáván OÚORP na žádost občana dle posledního trvalého pobytu na území České republiky.²⁰ V hlavním městě Praze je to úřad městské části určený Statutem hlavního města Prahy. V případech, kdy občan nemá hlášený trvalý pobyt na území České republiky je oprávněným úřadem OÚORP podle posledního trvalého pobytu na území ČR.²¹ U občanů, kteří trvalý pobyt na území České republiky nikdy neměli, či tento údaj nelze zjistit, je příslušným úřadem Magistrát města Brna.²²

Diplomatickým pasem se rozumí takový CD, který je vydáván taxativně vymezeným osobám dle §13 zákona o cestovních dokladech.²³ Jiným osobám může být

¹⁸ §24c zákona o občanských průkazech.

¹⁹ §2 odst. 1 zákona o cestovních dokladech.

²⁰ „Tamtéž“ §14 odst. 2.

²¹ „Tamtéž“

²² „Tamtéž“ §12 odst. 3.

²³ „Tamtéž“ §13 odst. 1.

diplomatický pas vydán pouze na základě předem uděleného souhlasu ministra zahraničních věcí.²⁴

Služební pas je stejně jako výše zmíněný diplomatický pas vydáván MZV. Slouží jako CD ke služebním cestám do zahraničí, resp. na konkrétní služební cestu. Po návratu ze zahraničí je držitel povinen tento pas neprodleně odevzdat zpět MZV. I v tomto případě je dle §14 taxativně stanoven okruh osob, které jsou oprávněny být jeho držiteli. Dalším držitelem služebního pasu může být zaměstnanec MZV k zahraničním cestám v rámci plnění pracovních úkolů, s výjimkou držitele diplomatického pasu. Taktéž může být služební pas vydán *„zaměstnanci zastupitelského úřadu, pokud není držitelem diplomatického pasu, a jeho manželku a nezaopatřenému dítěti, pokud s ním žijí ve společné domácnosti v místě působení.“*²⁵ Jiným osobám, než těm, které jsou taxativně stanoveny zákonem o cestovních dokladech, může být služební pas vydán pouze s předem uděleným souhlasem ministra zahraničních věcí, který je vydává na základě potvrzené žádosti iniciované jedné z vymezených institucí uvedených v §14 odst. 2 zákona o cestovních dokladech.²⁶

Dalším druhem je cestovní průkaz, který je vydáván pro případ ztráty CD v zahraničí, kdy u sebe tento žadatel nemá jiný doklad, kterým by mohl prokázat svou totožnost a opravňoval by ho k překročení hranice státu. Cestovní průkaz je vydáván zastupitelským úřadem, s platností nejvýše 6 měsíců. Jeho držitel má oprávnění překročit hranice s omezenou časovou a územní platností.²⁷

Pátým druhem CD je náhradní cestovní doklad Evropské unie, který je určen pro občany členských států EU. Tento typ CD je vydáván pro jedinou cestu zpět do členského státu původu žadatele dle trvalého pobytu. V mimořádných případech může být tento druh CD vydán pro cestu do jiného členského státu. Může jít také o případ, kdy se občan nachází na území cizího státu, ve kterém nemá příslušný stát žádné diplomatické nebo konzulární zastoupení.²⁸

Posledním druhem CD je tzv. jiný cestovní doklad na základě mezinárodní smlouvy. Občanu doklad vydává OÚORP dle místa trvalého pobytu. Mezi jiné cestovní

²⁴ SLÁDEČEK, Vladimír, POUPEROVÁ, Olga. Správní právo hmotné: zvláštní část (vybrané kapitoly). 2. vydání. Praha: Leges, 2014. s. 67.

²⁵ §14 zákona o cestovních dokladech.

²⁶ „Tamtéž“ §14 odst. 2.

²⁷ „Tamtéž“ §15.

²⁸ Rozhodnutí zástupců vlád členských států, zasedajících v radě ze dne 25. června 1996, o zavedení náhradního cestovního doklad (96/409/SZBP).

doklady patří hraniční průkaz, cestovní příloha nebo průkaz pro překračování státních hranic.

2 Přehled právní úpravy

Státní správa agendy na úseku OP a CD je vykonávána orgány státní správy na základě zákonů. Jedná se o výkon státní moci v přenesené působnosti. Státní moc může být, dle čl. 2 odst. 3 Ústavy ČR, uplatněna jen „*v případech, mezích a způsoby, které stanoví zákon.*“²⁹ Veškeré informace tak jsou a musí být upraveny zákonem. Zakotvení státní moci je také obsaženo v čl. 2 odst. 2 Listiny základních práv a svobod. S agendou na úseku CD dále souvisí další ustanovení čl. 14 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, které ve svém znění zakotvuje další svobodu, a která neodmyslitelně souvisí s osobními doklady. „*Svoboda pohybu a pobytu je zaručena.*“³⁰ Jedná se tedy o ústavněprávní rovinu zaručující svobodné opuštění území ČR. Naopak žádný občan nemůže být ani nucen k opuštění. „*Svoboda pohybu a pobytu občana v nejširším pojetí zahrnuje právo na území státu svobodně pobývat a pohybovat se na něm, svobodně jej opustit a vrátit se.*“³¹ Jedná se o svobodu občana, která mu je poskytována pomocí osobních dokladů jakožto veřejných listin opravňující k překročení hranic.

Agenda na úseku OP není zakotvena na ústavní úrovni, nicméně s úpravou agendy občanských průkazů úzce souvisí státní občanství.³² OP může být vydán pouze státním občanům České republiky. Doplňujícím zákonem v rámci agendy osobních dokladů je zákon č. 186/2013 Sb., o státním občanství České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Z mezinárodního hlediska je Česká republika na základě závazků vyplývajících z členství v EU, povinna do svého právního řádu aplikovat právní předpisy EU. Do zákona o občanských průkazech a zákona o cestovních dokladech je implementováno Nařízení Rady (ES) č. 2252/2004 o normách pro bezpečnostní a biometrické prvky v cestovních pasech a cestovních dokladech vydávaných členskými státy.

Na úrovni zákonné úpravy je z hlediska povahy osobních dokladů (veřejné listiny), nutné zmínit zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů. Povaha veřejné listiny OP i CD zajišťuje absolutní prokazatelnost, tj. držitel nemusí zapsané údaje prokazovat jiným způsobem.³³

²⁹ Čl. 2 odst. 3 Ústavy ČR

³⁰ Čl. 14 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

³¹ SLÁDEČEK, Vladimír, POUPEROVÁ, Olga a kol. Správní právo – zvláštní část (vybrané kapitoly). 2. vydání. Praha: Leges, 2014, s. 71.

³² „Tamtéž“ s. 53.

³³ §568 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Základními právními předpisy na úseku OP a CD jsou zákon o občanských průkazech a zákon o cestovních dokladech. K nim neodmyslitelně patří prováděcí předpisy, které svým ustanovením doplňují, mění nebo ruší znění zákonů. Jedním z nich je Vyhláška č. 400/2011 Sb., ve které jsou upraveny nejen vzory občanských průkazů, vzory žádostí o vydání občanského průkazu ale i požadavky na technické provedení. Součástí této vyhlášky je také úprava vzoru cestovního pasu; jiného cestovního dokladu vydaného na základě mezinárodní smlouvy či vzory tiskopisů žádostí o tyto CD. Naopak součástí této vyhlášky není úprava vzorů diplomatických a služebních pasů a vzoru cestovního průkazu a s nimi související vzory tiskopisů žádostí. Ty jsou upraveny vyhláškou č. 28/2016 Sb., o stanovení vzorů diplomatických a služebních pasů a cestovních průkazů a vzorů tiskopisů žádostí o jejich vydání a tiskopisu žádosti o provedení změn nebo doplnění údajů v cestovním průkazu, ve znění pozdějších předpisů.

Se zákonem o cestovních dokladech souvisí byla vydána vyhláška č. 415/2006 Sb., kterou se stanoví technické podmínky a postup při pořizování a dalším zpracování biometrických údajů obsažených v nosiči dat cestovního dokladu, ve znění pozdějších předpisů. Vyhláška stanoví „*technické podmínky a postup při pořizování a dalším zpracovávání biometrických údajů obsažených v nosiči dat cestovního dokladu se strojově čitelnými údaji a s nosičem dat s biometrickými údaji vydávaného státnímu občanu České republiky.*“³⁴ V takovýchto případech je oprávněn k pořízení biometrických údajů orgán příslušný k vydání cestovního dokladu, mezi které patří i zastupitelský úřad.

Vedle úkonů správních orgánů spojených s vydáváním osobních dokladů, mají správní orgány také v kompetenci zpracování osobních údajů v evidenci občanských průkazů či evidenci cestovních dokladů. Svou povahou se jedná prostředky využívající údaje ze základního registru obyvatel. Údaje v nich zaznamenané (referenční údaje), jsou považovány za pravdivé. Základní registr obyvatel a úprava s ním související je zakotvena v zákoně č. 111/2009 Sb., o základních registrech, ve znění pozdějších předpisů. Základní registr je obsluhován prostřednictvím informačních systémů umožňující dálkový přístup³⁵. Práva, povinnosti ale i zásady spojené s využíváním

³⁴ §2 vyhlášky č. 415/2006 Sb., kterou se stanoví technické podmínky a postup při pořizování a dalším zpracováním biometrických údajů obsažených v nosiči dat cestovního dokladu, ve znění pozdějších předpisů.

³⁵ „*Dálkovým přístupem je přístup prostřednictvím sítě nebo služby elektronických komunikací (například s využitím internetu)*“. Srov. §2 písm. o zákona o ISVS.

a správou informačních systémů konkrétních agend jsou upraveny zákonem č. 365/2000 Sb., o informačních systémech veřejné správy a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Zpracování osobních údajů souvisí s ochranou osobnosti, resp. s ochranou osobních údajů. Ochrana osobních údajů je na ústavní úrovni zakotvena v čl. 7 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, kdy „*Nedotknutelnost osoby a jejího soukromí je zaručena*“³⁶, ve spojení s čl. 10 odst. 3 Listiny základních práv a svobod. Na základě tohoto této právní úpravy je zajištěno, že „*každý má právo na ochranu před neoprávněným shromažďováním, zveřejňováním nebo jiným zneužíváním údajů o své osobě.*“³⁷ Na úrovni zákonným předpisů je toto právo upraveno zákonem č. 110/2019 Sb., o zpracování osobních údajů, ve znění pozdějších předpisů, který byl přijat na základě GDPR. Z hlediska nakládání s osobními doklady je mimo jiné zakázáno pořizovat jakékoliv kopie osobního dokladu bez prokazatelného souhlasu držitele tohoto dokladu.³⁸ Samotné právo podnikající fyzické, fyzické a právnické osoby na poskytnutí zpracovávaných informací v rámci registru obyvatel, je upraveno zákonem č. 12/2020 Sb., o právu na digitální služby a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Správní orgány jakožto vykonavatelé veřejné správy jsou při vyřizování žádostí o vydání osobních dokladů povinny postupovat dle zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů. Dle §151 odst. 1 se v případě vydávání osobních dokladů nejedná o správního řízení, v jehož závěru dochází k vydání rozhodnutí. Ale jedná se vydání dokladu, kterým se osvědčuje existence práva, nikoli správní řízení, na jehož konci je vydání dokumentu, který zakládá, mění nebo ruší práva anebo povinnosti. Povaha osobních dokladů „*je tedy jakýmsi kvalifikovaným osvědčením o existujících právech občana ČR, vydávaným na základě ustanovení čtvrté části správního řádu.*“³⁹

S institutem osobních dokladů taktéž souvisí povinnost ze strany státu zajistit ochranu bezpečnosti osob a majetku (specificky při ochraně státních hranic). Tuto činnost na území ČR vykonává Policie České republiky zřízena zákonem č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů. Problematika ochrany státních hranic je upravena zákonem č. 191/2016 Sb., o ochraně státních hranic České republiky a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších

³⁶ Čl. 7 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

³⁷ „*Tamtéž*“ Čl. 10 odst. 3.

³⁸ SLÁDEČEK, Vladimír, POUPEROVÁ, Olga a kol. Správní právo – zvláštní část (vybrané kapitoly). 2. vydání. Praha: Leges, 2014, s. 80.

³⁹ VEDRAL, Josef. In VEDRAL, Josef (ed). Správní řád komentář. Praha: BOVA POLYGON, 2006, s. 847-848 (§151 správního řádu).

předpisů. Na základě těchto zákona byl Policii ČR mimo jiné stanoveno oprávnění k ochraně vnějších hranic.

Překročení hranice je umožněno pouze držiteli platného osobního dokladu. Právní úprava osobních dokladů opravňujících k překročení hranice, byla rozšířena na základě členství České republiky v EU a následným začleněním České republiky do schengenského prostoru. Občanům ČR bylo touto právní úpravou umožněno překročit hranice vyjmenovaných států jen s platným OP namísto CD. Tato pravomoc byla implementována na základě Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2004/38/ES ze dne 29. dubna 2004 do právního řádu ČR. Na základě této směrnice MZV sdělením přijímá seznamu států, do nichž lze překročit vnější hranici s občanským průkazem.

S agendou na úseku OP a CD souvisí i problematika vybírání správních poplatků. Ty jsou vybírány ve specifických situacích souvisejících s vydáním osobního dokladu. Výše jednotlivých poplatků jsou upraveny sazebníkem zákona č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů (viz přílohy č. 2, 3, 4).

3 Působnost orgánů státní správy na úseku občanských průkazů a cestovních dokladů

Státní správu na úseku OP a CD vykonávají orgány státní správy a orgány územních samosprávných celků. Členění správních orgánů na těchto úsecích není jednotné.

Působnost na úseku OP je dle platné právní úpravy realizována několika orgány státní správy. Mezi tyto orgány patří MV, KÚ, OÚORP či matriční úřad, Magistrát města Brna, Policie ČR či Správa základních registrů. Speciálním orgánem je Úřad městské části Brno- střed.

Agenda CD spadá do kompetence státní správy. Orgány vykonávající působnost na daném úseku jsou MV, MZV, OÚORP, matriční úřad a v neposlední řadě zastupitelský úřad České republiky, Úřad pro ochranu osobních údajů, Policie ČR či Správa základních registrů. Speciálním orgánem je Úřad městské části Brno-střed, resp. Magistrát města Brna.

Vymezení působnosti orgánů vykonávající správu agendy na úseku OP a CD je předmětem úpravy několika zákonů. Na základě jednotlivých zákonů je možno vymežit jejich samostatnou, ale i sdílenou agendu.

3.1 Ministerstvo vnitra České republiky

Ústředním správním orgánem na úseku OP a CD je dle kompetenčního zákona MV, které je současně ústředním orgánem správy pro vnitřní věci.⁴⁰ Jako nadřízený orgán mimo jiné zajišťuje metodickou a kontrolní činnost jemu podřízenému KÚ a OÚORP.

Agenda osobních dokladů je spravována odborem správních činností MV. Ten současně působí v oblasti evidence obyvatel, centrální výroby OP a CD. Do jeho působnosti patří taktéž vývoj vzorů osobních dokladů.⁴¹

Jednotlivé odbory MV na úseku správního řízení jsou dále členěny na jednotlivá oddělení. Odbor správních činností se tak dle své působnosti člení na oddělení rodných

⁴⁰ Ministerstvo vnitra. Působnost ministerstva [online]. Mvcr.cz, 2019 [cit. 10. dubna 2020]. Dostupné na <<https://www.mvcr.cz/clanek/ministerstvo-pusobnost-ministerstva.aspx>>.

⁴¹ Ministerstvo vnitra. Odbor správních činností [online]. Mvcr.cz, 2019 [cit. 3. února 2020]. Dostupné na <<https://www.mvcr.cz/clanek/odbor-spravnich-cinnosti.aspx>>.

čísel, registru obyvatel, evidence obyvatel, OP a CD, přípravy předpisů a kontroly, a oddělení finanční a vnitřní.⁴²

Na úseku OP je MV poskytovatelem údajů zapisovaných do evidence OP. V této evidenci jsou na základě výpočetní techniky zpracovávány údaje o držitelích OP, údaje o občanských průkazech i údaje o přístupech do tohoto informačního systému OP. Z tohoto informačního systému je občanu i správnímu orgánu umožněno získat informace na základě dálkového přístupu, tj. elektronickou formou, bez nutnosti osobní přítomnosti žadatele v sídle MV. Jedná se o zpřístupnění údajů z evidence OP podnikajícím fyzickým nebo právnickým osobám, které vykonávají činnost související s výrobou dokladů. Ti mají toto oprávnění povoleno na základě zvláštního souhlasu MV.⁴³ Všechny výše zmíněné údaje jsou v evidenci OP vedeny po dobu 15 let od doby skončení platnosti OP. Výjimku z doby vedení tvoří bezpečnostní osobní kód, který je v evidenci veden pouze do doby platnosti OP.⁴⁴

Působnost MV je na úseku CD obdobná jako na úseku OP.⁴⁵ Údaje zaznamenané do evidence CD jsou zpracovávány v informačním systému evidence CD. MV je správcem tohoto systému a současně je jedním z orgánů poskytující osobní údaj o jejich držitelích. Údaje zapisované do informačního systému je možné rozdělit na údaje o držitelích CD, údaje o CD a na údaje o přístupových oprávněních do informačního systému. Z tohoto informačního systému je držiteli CD umožněno získat informace pouze na základě písemné žádosti. Poskytnut je pouze osobní údaj o osobě žadatele starší 15 let. Informace o biometrickém údaji, při vydání CD se strojově čitelnými údaji a s nosičem dat s biometrickými údaji, patří mezi výjimky z údajů, které na základě zákona není možné poskytnout nikdy. Součástí této evidence není zpracování údajů zaznamenaných do diplomatického a služebního pasu. Ty jsou zpracovávány v samostatné evidenci diplomatických a služebních pasů. Jejich správcem je MZV.⁴⁶ Údaje z evidence CD, stejně tak z evidence diplomatických a služebních pasů, jsou poskytovány jen v zákonem stanovených případech, tj. z důvodu *„bezpečnosti státu, obrany, veřejné bezpečnosti, předcházení, vyšetřování, odhalování a stíhání trestných činů, významného hospodářského nebo finančního zájmu*

⁴² Ministerstvo vnitra. Odbor správních činností [online]. Mvcr.cz, 2019 [cit. 3. února 2020]. Dostupné na <<https://www.mvcr.cz/clanek/odbor-spravnich-cinnosti.aspx>>.

⁴³ §18 odst. 2 zákona o občanských průkazech.

⁴⁴ „Tamtéž“ §17 odst. 6.

⁴⁵ §30 odst. 10 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁶ §29a zákona o cestovních dokladech.

*České republiky nebo EU, včetně měnové, rozpočtové, daňové oblasti, nebo ochrany subjektu údajů nebo práv a svobod druhých.*⁴⁷

Ve své plné kompetenci stanoví MV vlastním právním předpisem „vzor občanského průkazu a požadavky na technické provedení fotografie pro vydání občanského průkazu, vzor potvrzení o občanském průkazu, vzor potvrzení o změně údajů zapisovaných do občanského průkazu, vzor žádosti, podmínky na technický způsob zaslání digitální fotografie prostřednictvím datové schránky fotografa, technické parametry digitální fotografie, náležitosti kryptografických klíčů a autentizačního certifikátu včetně bezpečnostních zásad pro jeho užití.“⁴⁸ Všechny výše vyjmenované náležitosti upravuje MV vyhláškou č. 400/2011 Sb., součástí které jsou také stanoveny „vzory cestovního pasu a vzory jiných cestovních dokladů vydávaných na základě mezinárodní smlouvy, pokud nestanoví tato smlouva.“⁴⁹

Na úseku CD je v kompetenci MV vybírání správních poplatků. Případy, pro které jsou za úkony MV vybírány správní poplatky, jsou stanoveny na základě zákona o správních poplatcích (viz příloha č. 3).

3.2 Ministerstvo zahraničních věcí České republiky

MZV je ústředním orgánem v rámci zahraniční politiky. Ze dvou sledovaných úseků je jeho činnost vykonávána pouze na úseku CD. Zde je jeho kompetence omezená pouze na činnosti související s vydáváním diplomatického a služebního pasu a cestovního průkazu.

Do působnosti MZV spadá i stanovení vzorů diplomatických a služebních pasů a vzoru cestovního průkazu.⁵⁰ Ty jsou v současné době upraveny vyhláškou č. 28/2016 Sb., o stanovení vzorů diplomatických a služebních pasů a cestovních průkazů a vzorů tiskopisů žádostí o jejich vydání a tiskopisu žádosti o provedení změn nebo doplnění údajů v cestovním průkazu, ve znění pozdějších předpisů.

MZV je na daném úseku „správcem a provozovatelem centrálního agendového informačního systému evidence diplomatických a služebních pasů.“⁵¹ Ke zpracování

⁴⁷ §30b odst. 1 zákona o cestovních dokladech.

⁴⁸ §26 zákona o občanských průkazech.

⁴⁹ §5 odst. 5 písm. a) zákona o cestovních dokladech.

⁵⁰ „Tamtéž“ §5 odst. 5 písm. b).

⁵¹ SLÁDEČEK, Vladimír, POUPEROVÁ, Olga a kol. Správní právo – zvláštní část (vybrané kapitoly). 2. vydání. Praha: Leges, 2014, s. 83.

požadovaných údajů MZV využívá společně s dalšími orgány referenční údaje zaznamenané do základního registru obyvatel.⁵²

3.3 Krajský úřad

KÚ jakožto jeden z nepřímých vykonavatelů státní správy plní úkoly související s OP a CD. Tento úsek spadá do přenesené působnosti.⁵³

Správní odbor KÚ, kompetentní na úseku OP a CD, vykonává na základě svěřené působnosti MV zejména kontrolní či konzultační činnost. Konkrétní náplň činnosti KÚ je možno spatřovat v poskytování metodické pomoci OÚORP. Shora je KÚ kontrolován odborem správních činností MV.⁵⁴ KÚ tak působí v oblasti přezkumu podaných odvolání proti rozhodnutí OÚORP či v oblasti poskytování informací pro MV.

Do působnosti KÚ na úseku OP a shodně i CD spadá problematika rozhodování o podaných odvoláních proti rozhodnutí OÚORP. Tato problematika je upravena jak zákonem o občanských průkazech, tak zákonem o cestovních dokladech. Postup při výkonu působnosti je zakotven v zákoně č. 500/2004 Sb., správním řádem, na jehož základě je KÚ oprávněn přezkoumat pravomocná rozhodnutí OÚORP či v rámci přezkumného řízení z vlastního nebo jiného podnětu přezkoumat pravomocná rozhodnutí těchto úřadů.

Do kompetence KÚ je taktéž zařazena problematika vyměřování a vybírání správních poplatků. Jednotlivé výše poplatků jsou stanoveny na základě příloh zákona o správních poplatcích.

3.4 Obecní úřad obce s rozšířenou působností

OÚORP je vymezen zákonem č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů. Jedná se o úřad, který *„je pro účel výkonu přenesené působnosti označován v zákonech a jiných právních předpisech, popřípadě aktech řízení“*⁵⁵

3.4.1 Úsek občanských průkazů

Působnost OÚORP je ve sledované oblasti zakotvena zákonem o občanských průkazech. Místní příslušnost není pro OÚORP stanovena. Občan tak může podat

⁵² §30 odst. 3 zákona o cestovních dokladech.

⁵³ SLÁDEČEK, Vladimír. Obecné správní právo. 4. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019. s. 326.

⁵⁴ Ministerstvo vnitra. Odbor správních činností [online]. Mvcr.cz, 2019 [cit. 3. února 2020]. Dostupné na <<https://www.mvcr.cz/clanek/odbor-spravnich-cinnosti.aspx>>.

⁵⁵ §66 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů.

žádost o vydání OP u kteréhokoliv OÚORP nebo úřadu městské části hlavního města Prahy určeného Statutem hlavního města Prahy.⁵⁶

V rámci úkonů spojených s převzetím OP se strojově čitelnými údaji s kontaktním elektronickým čipem má OÚORP vůči držiteli povinnost umožnit aktivaci identifikačního certifikátu. Pro jeho aktivaci je nutné aktivovat ochranné kódy (viz kapitola 1.1).

OÚORP příslušný k přijetí žádosti a následnému vydání OP disponuje pravomocí vydávat potvrzení o OP. To je vydáváno v taxativně stanovených situacích, během kterých není občan povinen být držitelem OP. Svou povahou potvrzení není veřejnou listinou, protože údaje obsažené v potvrzení se plně neztotožňují s údaji obsaženými v OP. Potvrzení se zpravidla vydává na dobu 2 měsíců, do doby vyhotovení nového OP. Na dobu neurčitou je potvrzení vydáno při odevzdání OP, v případě ukončení trvalého pobytu na území ČR; pozbytím státního občanství; žádostí o úschovu při dlouhodobém pobytu v zahraničí; při odevzdání OP za občana s omezenou svéprávností, či při odevzdání nalezeného OP, resp. při odevzdání OP zemřelého nebo prohlášeného za mrtvého.⁵⁷

S působností OÚORP taktéž souvisí problematika rozhodnutí o skončení platnosti OP. K němu může dojít v zákonem stanovených situacích. V těchto případech je OÚORP rozhodováno o skončení platnosti OP. To je provedeno OÚORP se souhlasem držitele prostřednictvím záznamu do protokolu. Nicméně pokud občan neudělil souhlas s tímto postupem, je OÚORP vydáno rozhodnutí o skončení platnosti průkazu, proti kterému je možné podat odvolání.⁵⁸

OÚORP má ve své kompetenci taktéž likvidaci dosavadních OP.⁵⁹ Ta je realizována formou skartace, minimálně jednou ročně. Likvidovány jsou OP, které byly chybně vypsány; obsahující vadu; neplatné; nalezené, či takové, které pozbyly platnosti. Ve všech výše vyjmenovaných situacích je samotná likvidace provedena až v době pozbytí jejich platnosti.⁶⁰

OÚORP působí v součinnosti s MV, pro kterého je přímým zpracovatelem údajů vedených v evidenci osobních dokladů. Zpracovává údaje o počtu vydaných OP, ale

⁵⁶ §4 zákona o občanských průkazech.

⁵⁷ „Tamtéž“ §13.

⁵⁸ VEDRAL, Josef. In. VEDRAL, Josef (ed). Správní řád komentář. Praha: BOVA POLYGON, 2006, s. 397-398 (§67 správního řádu).

⁵⁹ §8 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů.

⁶⁰ Čl. 16 směrnice Ministerstva vnitra ze dne 13. června 2018, č.j. MV-27690-25/SC-2018.

i údaje o jejich držitelích.⁶¹ „Zjistí-li rozpory v údajích uváděných v žádosti s údaji vedenými v registru obyvatel, v evidenci obyvatel, v evidenci OP nebo v evidenci CD, vyzve občana, aby sporné údaje doložil.“⁶²

Zákon o občanských průkazech dále stanovuje lhůty pro vydání OP a povinnosti s tím související. OÚORP, u něhož byla žádost o vydání podána, má stanovenou lhůtu 30 dní na vyhotovení (popř. 15 dní u OP bez strojově čitelných údajů). Po této lhůtě je občanu uložena povinnost osobně, či v zastoupení převzít vyhotovený OP u stejného OÚORP, u kterého byla žádost podána.

Právní úprava v agendě na úseku OP, konkrétně zákon o občanských průkazech, upouští od vybírání správních poplatků za úkony spojené s vydáváním OP. Vychází se zde z povinnosti občanů být držitelem OP.⁶³ Výjimka z tohoto ustanovení a z povinnosti vybírání poplatku, je stanovena pro případy vydání OP ve zkrácené lhůtě (do 24 hodin; do 5 pracovních dnů). Za tento úkon je již stanoven správní poplatek na základě přílohy zákona o správních poplatcích. Je vybírán správním úřadem na základě platebního výměru (viz příloha č. 3).

Do kompetence OÚORP spadá i problematika přestupků na úseku OP. Za ně je možno uložit pokutu až do výše 100.000 Kč, dle povahy přestupku.⁶⁴

3.4.2 Úsek cestovních dokladů

Působnost OÚORP na úseku CD se liší od agendy OP. Na rozdíl od povinnosti být držitelem OP občanům starších 15 let, tato povinnost není stanovena pro agendu CD.

V rámci pravomocí spojených s vydáváním cestovního pasu, je kompetentní OÚORP a v hlavním městě Praze je to úřad městské části určený Statutem hlavního města Prahy, příslušný podle místa žádosti o jeho vydání.⁶⁵ Výjimkou je žádost podaná u zastupitelského úřadu. V tomto případě je vydávajícím OÚORP příslušný dle místa trvalého pobytu občana.⁶⁶

Oprávnění OÚORP k vydání CD je zároveň opřena o pravomoc zamítnutí žádosti o vydání CD. Jedná se o případy, kdy je na základě pravomocného rozhodnutí soudu

⁶¹ §17a zákona o občanských průkazech.

⁶² SLÁDEČEK, Vladimír, POUPEROVÁ, Olga a kol. Správní právo – zvláštní část (vybrané kapitoly). 2. vydání. Praha: Leges, 2014, s. 59.

⁶³ Čl. VII zákona č. 195/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 328/1999 Sb., o občanských průkazech, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.

⁶⁴ §16a zákona o občanských průkazech.

⁶⁵ §12 odst. 1 zákona o cestovních dokladech.

⁶⁶ „Tamtéž“ §12 odst. 3.

občanu zakázáno vycestovat mimo území ČR. Rozhodnutí, spočívající v odepření vydání CD či o jeho možném odnětí, je vydáno orgánem činným v trestním řízení.⁶⁷

Rozhodnutí OÚORP o skončení platnosti CD je umožněno v situacích, pokud CD vykazuje známky nečitelnosti údajů či jejich nesprávnosti; je-li porušena jeho celistvost; došlo-li k neoprávněně provedeným změnám v zapsaných údajích, nebo došlo-li k fyziologickým změnám držitele osobního dokladu, a tím spojené znemožnění jeho identifikace.⁶⁸ V neposlední řadě dojde k vydání rozhodnutí z důvodu skončení platnosti CD. V takovýchto případech se postupuje stejně jako při skončení platnosti OP (viz kapitola 3.4.1).

Do kompetence OÚORP spadá i pravomoc vybírání správních poplatků za úkony spojené s vydáním CD, jejichž výše je stanovena na základě zákona o správních poplatcích. Hranice poplatků pohybují v rozmezí od 100 Kč do 6000 Kč.

Do kompetence OÚORP spadá řízení v rámci přestupků na úseku CD. Místní příslušnost OÚORP je určena územním obvodem posledního trvalého pobytu držitele. Za přestupek spáchaný na úseku CD je možné uložit pokutu až do výše 100.000 Kč, dle povahy přestupku.⁶⁹

3.5 Matriční úřady

Zakotvení matričních úřadů je stanoveno na základě zákona o matrikách. Konkrétní výčet správních orgánů působících jako matriční úřady je vymezen vyhláškou č. 207/2001 Sb., kterou se provádí zákon o matrikách. Dle ní jsou matričními úřady *„obecní úřady, v hlavním městě Praze úřady městských částí, v územně členěných statutárních městech úřady městských obvodů nebo úřady městských částí, pro území vojenských újezdů újezdní úřady, které vedou knihu narození, knihu manželství a knihu úmrtí a vykonávají další činnosti stanovené zákonem.“*⁷⁰

Zákonem o občanských průkazech je matričním úřadům stanovena pravomoc k vydávání potvrzení o OP. Vedle této kompetence je matričnímu úřadu taktéž umožněno převzít OP do úschovy po dobu dlouhodobého pobytu v zahraničí. Tyto kompetence vykonává společně s OÚORP. Místní příslušnost správního orgánu je určena na základě posledního trvalého pobytu občana.⁷¹

⁶⁷ §23 zákona o cestovních dokladech.

⁶⁸ „Tamtéž“ §28 odst. 2.

⁶⁹ „Tamtéž“ §34a.

⁷⁰ §1 vyhlášky Ministerstva vnitra č. 207/2001 Sb., kterou se provádí zákon o matrikách, ve znění pozdějších předpisů.

⁷¹ §16 zákona o občanských průkazech.

Sdílenou působnost vykonává matriční úřad s OÚORP i v rámci znehodnocení OP. Jedná se o rozhodné události vedoucí ke změně osobních údajů držitele.⁷² Správní orgán má „požadovat předložení dokladů osvědčujících skutečnosti potřebné k odstranění případných rozporů zjištěných při zpracování údajů uvedených v žádosti.“⁷³ Matriční úřad nebo OÚORP je v této situaci povinen oddělit vyznačenou část⁷⁴ a vydat o tomto úkonu potvrzení.⁷⁵ Výlučná působnost matričního úřadu je stanovena pro přijetí prohlášení o vstupu do partnerství.

Matriční úřad, který je úřad podřízený MV, je taktéž na úseku OP zpracovatelem údajů v evidenci OP. Poskytuje do evidence totožný druh informací jako OÚORP.⁷⁶

3.6 Úřad městské části Brno-střed

Zvláštní matrikou je správní orgán oprávněn k zápisu rozhodných údajů. Její oprávnění spočívá v úkonech souvisejících s občany, kteří doposud neměli trvalý pobyt na území České republiky či jejich poslední trvalý pobyt nelze zjistit.⁷⁷

Na úseku osobních dokladů je Zvláštní matrika spolupracujícím orgánem v rámci úkonů spojených s vydáním OP či CD. Pokud žadatel dokládá povinně zapisované údaje prostřednictvím dokladů vydaných orgánem cizího státu, je současně povinen doložit výpis z matriční knihy⁷⁸ Zvláštní matriky. Výpis tak slouží k ověření správnosti údajů předloženého dokladu.⁷⁹

3.7 Magistrát města Brna

Magistrát města Brna, konkrétně odbor správních činností je dalším ze správních orgánů vykonávající státní správu na úseku osobních dokladů. Ve své kompetenci „zajišťuje výkon celostátní agendy na úseku evidence obyvatel a cestovních dokladů pro občany, kteří neměli trvalý pobyt v České republice nebo pokud trvalý pobyt občana

⁷² §12 odst. 1 zákona o občanských průkazech.

⁷³ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 13. května 2015, sp. zn. 4As 83/2015-30

⁷⁴ „Vyznačenou částí OP se rozumějí oba jeho horní rohy, barevně označené na zadní straně písmeny A a B.“ Srov. §4 vyhlášky č. 400/2011 Sb., kterou se provádí zákon o občanských průkazech a zákon o cestovních dokladech, ve znění pozdějších předpisů.

⁷⁵ Vyhláška č. 400/2011 Sb., kterou se provádí zákon o občanských průkazech a zákon o cestovních dokladech, ve znění pozdějších předpisů.

⁷⁶ §17a odst. 3 zákona o občanských průkazech.

⁷⁷ §12 odst. 3 zákona o cestovních dokladech.

⁷⁸ Matričními knihami jsou kniha narození, kniha manželství, kniha partnerství a kniha úmrtí.

⁷⁹ §7 odst. 4 zákona o občanských průkazech.

nelze zjistit.“⁸⁰ Na úseku cestovních dokladů mezi jeho další kompetence spadá projednávání přestupků těchto osob.⁸¹

3.8 Policie České republiky

Policie ČR je orgánem zřízeným za účelem ochrany bezpečnosti osob a majetku, ale i veřejného pořádku.⁸² Je zřízena na základě zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů. Policie ČR má ve své kompetenci i ochranu hranic, tu zajišťuje Policie ČR – Služba cizinecké a pohraniční policie.

3.8.1 Působnost Policie ČR na úseku občanských průkazů

Na úseku OP Policie ČR vykonává především kontrolní a doplňkovou činnost. Spolu s dalšími orgány je oprávněna zadržet OP, a to v případech „*neplatnosti občanského průkazu či důvodného podezření, že se občanský průkaz stane neplatným*“⁸³ (např. z důvodu poškození osobního dokladu, či v případech, kdy došlo k podstatné změně podoby držitele).⁸⁴ Zadržенý OP je povinna odeslat OÚORP, který OP vydal.⁸⁵ Pokud je vydávajícím orgánem MV, zašle zadržенý průkaz OÚORP, dle místa trvalého pobytu držitele (příp. posledního trvalého pobytu na území ČR).⁸⁶

O takto zadržенém OP je Policie ČR povinna vydat potvrzení. To je vydáváno právě v případech, „*že je jí nahlášeno odcizení občanského průkazu, že je jí odevzdán nalezený občanský průkaz nebo při zadržení občanského průkazu.*“⁸⁷

3.8.2 Působnost Policie ČR na úseku cestovních dokladů

Na úseku CD je Policie ČR oprávněna provádět kontrolu těchto osobních dokladů. Konkrétně zákon o cestovních dokladech opravňuje Policii ČR k učinění výzvy, která vede k předložení CD. Pokud při takovém úkonu Policie ČR zjistí, že je CD neplatný, Policie ČR CD zadrží. Zároveň je však povinností Policie ČR vydat potvrzení o zadržení. Zadržení CD nastává taktéž tehdy, kdy je danému držiteli uloženo omezení

⁸⁰ Magistrát města Brna. Odbor správních činností [online]. Brno.cz, 24. dubna 2020 [cit. 27. dubna 2020]. Dostupné na <<https://www.brno.cz/sprava-mesta/magistrat-mesta-brna/usek-tajemnika/odbor-spravnich-cinnosti/>>.

⁸¹ §34a zákona o cestovních dokladech.

⁸² PRŮCHA, Petr. Základní pojmy a instituty správního práva. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 1998, s. 182.

⁸³ § 16 zákona o občanských průkazech.

⁸⁴ „Tamtéž“ §16 odst. 2.

⁸⁵ „Tamtéž“ §16 odst. 6.

⁸⁶ „Tamtéž“ §16 odst. 7.

⁸⁷ „Tamtéž“ §9.

v podobě zákazu vycestování do zahraničí. V tomto případě občanu nepostačí být držitelem platného OP.⁸⁸

Policie ČR má ve své kompetenci taktéž projednání přestupků na úseku CD, v rámci neoprávněného překročení hranice bez platného CD. V takových případech je Policii ČR umožněno přestupek projednat na základě příkazního řízení.⁸⁹

3.9 Zastupitelský úřad

Působnost zastupitelských úřadů je upravena zákonem č. 150/2017 Sb., o zahraniční službě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Jedná se o správní orgány MZV plnící jednotlivé úkoly v zahraničí. Mezi zastupitelské úřady patří „*velvyslanectví, stálá mise při mezinárodní organizaci, konzulární úřad, zvláštní mise, styčný úřad nebo kancelář.*“⁹⁰

Na úseku OP je zastupitelskému úřadu svěřena omezená oprávnění. V první řadě mu je umožněno vydat potvrzení o OP v případech ztráty, odcizení nebo zničení OP. Zastupitelský úřad, kterému byla taková skutečnost nahlášena, je povinen o ní informovat MV, které předá informaci místně příslušnému OÚORP.⁹¹

Na úseku CD je zastupitelský úřad jedním z orgánů příslušných k vydání cestovního pasu, diplomatického pasu či služebního pasu. K jejich vydání je stanovena zákonná lhůta 120 dní. V rámci vydávání CD smí zastupitelský úřad požádat MV nebo místně příslušný OÚORP o upřesnění osobních údajů žadatele sloužící k prokázání jejich pravdivosti.⁹² Na základě zjištěných skutečností je zastupitelskému úřadu umožněno provádět změny zapisovaných údajů.⁹³

Zákon o cestovních dokladech dále opravňuje zastupitelský úřad vydat jeden z druhů CD, cestovní průkaz, z moci úřední. Ten je možné vystavit v taxativně stanovených případech jako je bezprostřední ohrožení života žadatele, hospitalizace žadatele, neschopnosti pohybu nebo zbavení svobody dle rozhodnutí soudu či jiného orgánu. Je vydáván taktéž osobě mladší 15 let, v situacích, kdy za ni nemůže podat žádost zákonný zástupce ani jiná oprávněná osoba.⁹⁴

⁸⁸ §3 odst. 3 zákona o cestovních dokladech.

⁸⁹ „Tamtéž“ §34a.

⁹⁰ §4 zákona č. 150/2017 Sb., o zahraniční službě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

⁹¹ §16 odst. 5 zákona o občanských průkazech.

⁹² §15 odst. 1 zákona o cestovních dokladech.

⁹³ „Tamtéž“ §15a.

⁹⁴ „Tamtéž“ §17 odst. 11.

Do kompetencí zastupitelského úřadu patří zpracování údajů v evidenci CD. Do ní zastupitelský úřad zaznamenává údaje o jím vydaných CD či informace o provedených úkonech.⁹⁵

3.10 Úřad pro ochranu osobních údajů

„*Nezávislým úřadem na úseku ochrany osobních údajů je Úřad pro ochranu osobních údajů.*“⁹⁶ Jeho působnost je zakotvena zákonem č. 110/2019 Sb., o zpracování osobních údajů, ve znění pozdějších předpisů.

Kompetence Úřadu pro ochranu osobních údajů je na úseku osobních dokladů spojena s projednáváním přestupků. Jedná se o správní úřad, který rozhoduje o přestupcích fyzických osob, podnikajících fyzických či právnických osob, které neoprávněně zpracovávají osobní údaje zaznamenané do jednoho z osobních dokladů.⁹⁷

3.11 Správa základních registrů

Správa základních registrů je podřízeným správním úřadem MV, který byl zřízen zákonem č. 111/2009 Sb., o základních registrech, ve znění pozdějších předpisů.

Na úseku OP je pověřen vydáním identifikačního certifikátu OP, který slouží k zajištění autentizace držitele OP. Současně je mu umožněno tuto funkci zablokovat.⁹⁸ To je umožněno provést na základě předem zasláné žádosti. Na úseku CD je působnost Správy základních registrů nepřímo zakotvena na základě kompetence spojené se správou informačního systému základních registrů⁹⁹ (tj. základní registr obyvatel, právnických osob, podnikajících fyzických osob a orgánů veřejné moci aj.). Prostřednictvím nich zajišťuje sdílení dat zapsaných do tohoto systému. Tento úřad se stará o kontrolu oprávnění k přístupu k těmto datům. Vytvoření základních registrů jakožto jednoho z pilířů eGovernmentu znamenal pro občany zjednodušení možnosti kontroly zaznamenávaných osobních údajů, i kontrolu nakládání s těmito daty.¹⁰⁰ Na základě této pravomoci je Správa základních registrů dalším zpracovatelem údajů v evidenci osobních dokladů.

⁹⁵ §30 odst. 1 zákona o cestovních dokladech.

⁹⁶ SLÁDEČEK, Vladimír, POUPEROVÁ, Olga a kol. Správní právo – zvláštní část (vybrané kapitoly). 2. vydání. Praha: Leges, 2014, s. 59.

⁹⁷ §34c odst. 1 zákona o cestovních dokladech.

⁹⁸ §16 odst. 9 zákona o občanských průkazech.

⁹⁹ §29a zákona o cestovních dokladech.

¹⁰⁰ Ministerstvo vnitra. Základní registry a Správa základních registrů [online]. Mvcr.cz, 14. května 2019 [cit. 3. února 2020]. Dostupné na <<https://www.mvcr.cz/clanek/zakladni-registry-a-sprava-zakladnich-registru.aspx>>.

4 Občanské průkazy a cestovní doklady ve významných novelách

Současná podoba právních předpisů upravujících osobní doklady je výsledkem přijatých novel. Zákon o občanských průkazech jakož i zákon o cestovních dokladech byly ve svém prvním znění účinné od 1.7.2000. V agendě na úseku OP se budu zabývat 6 vybranými novelami, které považuji za významné. V agendě na úseku CD se budu zabývat 8 vybranými novelami.

4.1 Významné novely zákona o občanských průkazech z pohledu držitele

První významná novela zákona o občanských průkazech byla přijata zákonem č. 320/2002 Sb., o změně a zrušení některých zákonů v souvislosti s ukončením činnosti okresních úřadů, ve znění pozdějších předpisů. Novela nabyla účinnosti dne 1.1.2003 a znamenala změnu působnosti orgánů státní správy na úseku OP. Jednalo se o reakci na zrušení okresních úřadů a převedení kompetencí na obecní úřady. Na jejím základě byla agenda OP převedena na OÚORP.¹⁰¹

V souvislosti s ochranou osobních údajů byl zákon o občanských průkazech novelizován zákonem č. 559/2004 Sb., kterým se mění zákon o občanských průkazech, zákon o cestovních dokladech, zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů, a zákon o pobytu cizinců na území České republiky. Tato novela nabyla účinnosti dne 1.1.2005, jejím prostřednictvím byla do zákona o občanských průkazech zakotvena podmínka souhlasu držitele OP s pořizováním kopie OP.¹⁰² Nově je tak správnímu orgánu „zakázáno pořizovat jakýmkoliv prostředky kopie občanského průkazu bez souhlasu občana, kterému byl občanský průkaz vydán.“¹⁰³ Nejen správní orgán ale i jiný subjekt musí přesvědčit držitele osobního dokladu, že je pro něj pořizování kopie OP či CD potřebné. Současně musí zajistit úroveň ochrany osobních údajů, které jsou zpracovávány.¹⁰⁴

Další novela byla provedena zákonem č. 21/2006 Sb., o ověřování shody opisu nebo kopie s listinou a o ověřování pravosti podpisu a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Novela nabyla účinnosti dne 26.1.2006 a znamenala

¹⁰¹ Zákon o občanských průkazech, ve znění zákona 320/2002 Sb., účinném ke dni 1. ledna 2003.

¹⁰² Zákon o občanských průkazech, ve znění zákona 559/2004 Sb., účinném ke dni 1. ledna 2005.

¹⁰³ §2 odst. 5 zákona o občanských průkazech.

¹⁰⁴ JANEČKOVÁ, Eva. Banky a jejich omyly. Právní rozhledy, 2006, č. 5, s. 180.

nepatrný krok zpět v rámci elektronizace veřejné správy. Ze zákona o občanských průkazech bylo vyňato ustanovení upravující možnost podání žádosti elektronickou formou. Od té doby nemohl občan podat žádost o vydání nového OP prostřednictvím elektronické žádosti s opatřeným elektronickým podpisem.¹⁰⁵

S účinností ode dne 1.7.2008 byla přijata novela zákonem č. 239/2008 Sb., kterým se mění některé zákony související s registrovaným partnerstvím, ve znění pozdějších předpisů.¹⁰⁶ Nově byla do zákona o občanských průkazech přidána možnost zápisu údaje o registrovaném partnerství, v rámci zápisu informace o rodinném stavu.¹⁰⁷

Současně byl touto novelou nově upraven postup vydávání OP osobám nemocným či omezeným ve svéprávnosti. Ty osoby nemohly splnit podmínku osobní přítomnosti a s tím související podmínku osobního podání žádosti. V současném znění, je na tuto problematiku pamatováno, a za tyto osoby smí podat žádost zákonný zástupce, či třetí osoba zmocněná dle zákona.

Ve stejné novele byly upraveny podmínky související s vydáním OP. Na základě této novely, účinné 1.7.2008, bylo zastupujícímu žadateli umožněno podat žádost o vydání OP bez nutnosti doložení plné moci. Odpadla tak jedna z podmínek, která byla zákonem upravena.

Významnou změnu upravující místní příslušnost orgánů kompetentních k vydání OP zakotvila novela přijatá zákonem č. 318/2015 Sb., kterým se mění zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon o občanských průkazech, zákon o cestovních dokladech. Novela nabyla účinnosti dne 1.1.2016. Občan do té doby směl podat žádost o vydání OP pouze u příslušného správního úřadu, v jehož obvodu měl hlášen trvalý pobyt. Nově došlo ke změně ustanovení §4, na základě kterého, je možné podat žádost o vydání OP u kteréhokoliv OÚORP, bez ohledu místní příslušnosti.¹⁰⁸

Do dnešního dne byla poslední novelou přijata zákonem č. 251/2017, kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o elektronické identifikaci, ve znění pozdějších předpisů. Novela nabyla účinnosti dne 1.7.2018 a znamenala zrušení jednoho z typů OP (občanský průkaz se strojově čitelnými údaji). Součástí novely bylo taktéž zakotvení identifikačního certifikátu OP. Novela taktéž znamenala změnu místní

¹⁰⁵ Zákon o občanských průkazech, ve znění zákona č. 21/2006 Sb., účinném ke dni 26. ledna 2006.

¹⁰⁶ Srov. zákon č. 379/2008 Sb., úplné znění zákona č. 328/1999 Sb., o občanských průkazech, jak vyplývá z pozdějších změn.

¹⁰⁷ Zákon o občanských průkazech, ve znění zákona č. 239/2008 Sb., účinném ke dni 1. července 2008.

¹⁰⁸ Zákon o občanských průkazech, ve znění zákona č. 318/2015 Sb., účinném ke dni 1. ledna 2016.

příslušnosti v rámci vydávání OP ve zkrácené lhůtě. Nově je žadateli umožněno podat žádost o vydání tohoto druhu OP u kteréhokoliv OÚORP či MV.¹⁰⁹

4.2 Významné novely zákona o cestovních dokladech z pohledu držitele

Druhým z posuzovaných zákonů je zákon o cestovních dokladech. První významná novela byla přijata zákonem č. 217/2002 Sb. kterým se mění zákon o pobytu cizinců, ve znění zákona č. 140/2001 Sb., zákon o cestovních dokladech, a zákon o azylu, ve znění zákona č. 2/2002 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Nabyla účinnosti dne 1.1.2003, a znamenala shodně s úsekem OP změnu uspořádání orgánů státní správy na úseku CD. Zrušení okresních úřadů také v tomto případě znamenalo převedení agendy na OÚORP.¹¹⁰

Dále byla přijata novela zákonem č. 559/2004 Sb. kterým se mění zákon o občanských průkazech, zákon o cestovních dokladech, zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů, a zákon o pobytu cizinců. Změna zákona účinná dne 1.1.2005 reagovala na zakotvení nové terminologie matričních úřadů.¹¹¹ Matričními úřady jsou tak od účinnosti této novely až dodnes „*obecní úřady, v hlavním městě Praze úřady městských částí, v územně členěných statutárních městech úřady městských obvodů nebo úřady městských částí a pro území vojenských újezdů újezdní úřady*“.¹¹²

Totožná novela znamenala rozšíření kompetencí zastupitelského úřadu. Od té doby je zastupitelský úřad dalším z orgánů, který může provést změnu či doplnění údajů v CD. Na základě této novely byl zastupitelskému úřadu umožněno vydat cestovního průkazu z moci úřední (viz kapitola 3.8).

V téže novele byl zakotven nový typ CD, náhradní cestovní doklad Evropské unie. Ten byl do zákona o cestovních dokladech přidán na základě Rozhodnutí zástupců vlád členských států zasedajících v Radě ze dne 25. června 1996 o zavedení náhradního cestovního dokladu (96/409/SZBP).

Další novela přijatá zákonem č. 136/2006 Sb., kterým se mění některé zákony na úseku cestovních dokladů, ve znění pozdějších předpisů, nabyla účinnosti dne 1.9.2006. Tou bylo umožněno být držitelem CD se strojově čitelnými údaji

¹⁰⁹ Zákon o občanských průkazech, ve znění zákona č. 251/2017 Sb., účinném ke dni 1. července 2018.

¹¹⁰ Zákon o cestovních dokladech, ve znění zákona č. 217/2002 Sb., účinném ke dni 1. ledna 2003.

¹¹¹ Zákon o cestovních dokladech, ve znění zákona 559/2004 Sb., účinném ke dni 1. ledna 2005.

¹¹² §2 zákona o matrikách.

s nosičem dat osobě starší 5 let. U těchto osob byla především řešena problematika jejich rychlých fyziologických změn. Na základě toho bylo upuštěno od pořizování jednoho z biometrických údajů, a to od pořízení otisků prstů.¹¹³ Proto jsou těmto osobám zpracovávány pouze údaje o zobrazení obličeje. V platné podobě zákona o cestovních dokladech je zakotvena nová věková hranice 12 let.

Pro držitele CD znamenala významnou změnu pravidel pro překročení vnějších hranic novela přijatá zákonem č. 217/2002 Sb., kterým se mění zákon o pobytu cizinců, ve znění zákona č. 140/2001 Sb., zákon o cestovních dokladech, a zákon o azylu, ve znění zákona č. 2/2002 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Novela nabyla účinnosti dne 1.1.2008. Na základě přijetí Schengenské dohody Českou republikou dne 21. prosince 2007 došlo k umožnění držitelům platného OP překročení hranic namísto platného CD¹¹⁴ (viz kapitola 1.2).

S účinností dne 1.3.2008 nabyla účinnosti novela přijatá zákonem č. 106/2007 Sb., kterým se mění zákon o cestovních dokladech, a zákon o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů. Na základě této novely byla snížena věková hranice osob, kteří mohou být zapsáni do CD rodiče. Nově tak do takového CD mohou být zapsáni osoby mladší 10 let.¹¹⁵

Ustanovení zákona o cestovních dokladech, která pojednávala o možnosti překročení hranice osobě mladší 10 let bez vydaného CD, byla zrušena novela zákona o cestovních dokladech přijatou zákonem č. 197/2010 Sb., kterým se mění zákon o cestovních dokladech, a zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů. S účinností ode dne 1.7.2011 orgány vykonávající správu na úseku CD nezapisují osobní údaje o dítěti (datum narození, pohlaví a rodné číslo dítěte). Nově k překročení hranic musí být každá osoba držitelem platného CD.¹¹⁶

V rámci úkonů spojených s vydáním prvního CD byla přijata další novela zákonem č. 424/2010 Sb. kterým se mění zákon č. 111/2009 Sb., o základních registrech, ve znění zákona č. 100/2010 Sb., a další související zákony, ve znění pozdějších předpisů. Ta nabyla účinnosti dne 1.1.2012 a zakotvila podmínky vydávání prvního cestovního pasu občanům, kteří nemají trvalý pobyt na území ČR. Nově jsou tyto osoby oprávněny podat žádost současně s osvědčením o státního občanství ČR. Jedná se tak o součinnost žadatele a orgánu příslušného k vydání CD. V takovýchto

¹¹³ Zákon o cestovních dokladech, ve znění zákona č. 136/2006 Sb., účinném ke dni 1. září 2006.

¹¹⁴ Zákon o cestovních dokladech, ve znění zákona č. 217/2002 Sb., účinném ke dni 1. ledna 2008.

¹¹⁵ Zákon o cestovních dokladech, ve znění zákona č. 106/2007 Sb., účinném ke dni 1. března 2008.

¹¹⁶ Zákon o cestovních dokladech, ve znění zákona č. 197/2010 Sb., účinném ke dni 1. července 2011.

případech žadatel předloží příslušnému úřadu veškeré materiály k prokázání státního občanství a orgán, příslušný k vydání takové skutečnosti ověří.¹¹⁷

Důležitým mezníkem v zákonné úpravě CD byla novela přijatá zákonem č. 159/2013 Sb., kterým se mění zákon o cestovních dokladech, ve znění pozdějších předpisů, který nabyl účinnosti dne 21.6.2013. Ustanovení §3 zákona o cestovních dokladech bylo rozšířeno o pravomoc překročení některých hranic států i držiteli platného OP namísto CD.¹¹⁸ „*K překročení hranice s členským státem Evropské unie lze jako cestovní doklad použít i občanský průkaz.*“¹¹⁹ Součástí této úpravy bylo stanovení omezení pravomoci vycestování za hranice státu, a to v případech, pokud bylo občanu podle zvláštního právního předpisu uloženo omezení v podobě zákazu vycestování za hranice státu.

Nejnovější změnou přijatou na základě novely zákonem č. 195/2017 Sb., kterým se mění zákon o občanských průkazech, a další související zákony, ve znění pozdějších předpisů. Účinností dne 1.7.2018 je vyřizování většiny dokladů prováděno centrálně ve státní tiskárně cenin.¹²⁰ Od této doby není možné vyhotovit OP ani CD tzv. na počkání, čehož bez ohledu na poplatek využívali občané především v době dovolených. Nyní je sice možné vyhotovit OP i CD ve zkrácené lhůtě do 24 hodin, je však nutné o takový doklad požádat a následně ho i vyzvednout vždy na MV. Tato problematika není komplikací pro občany žijící v hlavním městě Praze (kde sídlí MV), nicméně pro občany žijící mimo Prahu, může být tato podmínka nepřekonatelná. Aby mohl občan požádat i vyzvednout vyhotovený osobní doklad kdekoliv, je nutné počítat s nejkratší lhůtou 5 pracovních dnů (s vydáním osobního dokladu ve zkrácené lhůtě jsou stanoveny i vyšší správní poplatky).

4.3 Významné novely zákona o občanských průkazech a zákona o cestovních dokladech z pohledu odborného pracovníka

Informace ke zpracování této podkapitoly jsem čerpala z konzultací s odborným pracovníkem, zaměstnancem oddělení matrik a státního občanství KÚ Libereckého kraje.

Z pohledu navýšení agendy správních úřadů byla shledána za významnou novelu zákona o občanských průkazech, ta, která byla přijata zákonem č. 239/2008 Sb.

¹¹⁷ Zákon o cestovních dokladech, ve znění zákona č. 424/2010 Sb., účinném ke dni 1. ledna 2012.

¹¹⁸ Zákon o cestovních dokladech, ve znění zákona č. 159/2013 Sb., účinném ke dni 21. června 2013.

¹¹⁹ §3 zákona o cestovních dokladech.

¹²⁰ Zákon o cestovních dokladech, ve znění zákona č. 195/2017 Sb., účinném ke dni 1. července 2018.

S účinností dne 1.7.2008 zakotvila již zmíněné upuštění od povinnosti osobní účasti u žádosti o vydání a předání OP na správních úřadech, pro osoby se specifickými potřebami.¹²¹ Na základě získaných informací, došlo touto změnou ke kroku zpět k centralizaci¹²² agendy osobních dokladů, nicméně relativní dostupnost a spolupráce mezi OÚORP se v praxi osvědčila. Do té doby úředníci OÚORP museli dojíždět osobně za žadatelem a stejnou cestou znovu rozvážet vyhotovené doklady. Přijetím této novely byly odstraněny otázky se zabezpečením dopravy. Před účinností této novely muselo být řešeno zajištění dopravy, osobní účast kompetentních úředních osob, a navíc i přítomnost policistů při úkonech na místě. Novela zákona navíc znamenala odstranění problémů spojených s dodržováním lhůt. Do té doby to v praxi znamenalo stanovení jednoho dne v týdnu, ve kterém byly tyto žádosti vyřizovány. Problematické se však staly dny, kdy konec lhůty spadal do dnů státních svátků či vycházel na dobu dovolených (ať už na straně žadatele, či kompetentního úředníka).

Významnou změnu v právní úpravě zaznamenala změna zákona o občanských průkazech zákonem č. 227/2009 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o základních registrech, ve znění pozdějších předpisů. Zákon nabyl účinnosti dne 1.1.2012, kdy na jeho základě byly provedeny změny v rámci vydávání OP.¹²³ Mimo jiné bylo odstraněno podávání žádostí v papírové podobě na předepsaném formuláři. Nově se žádost začala zpracovávat přímo při podání žádosti prostřednictvím orgánu příslušného k vydávání. Na základě této novely tak správnímu orgánu odpadly povinnosti spojené s touto žádostí. Současně došlo na straně správního orgánu upuštění od povinnosti dalšího zpracování přiložené fotografie. Na základě této novely došlo k lepší komunikaci mezi úřady. Došlo ke zjednodušení agendy prostřednictvím elektronických databází a veškeré materiály tak mohou být mezi správními úřady předávány elektronickou formou.

V téže novele došlo k novému rozdělení povinně a nepovinně zapisovaných údajů do OP. Nejproblematictější se stal nepovinný údaj, rodinný stav, který byl prezentován jako vyhovění požadavku na omezení množství povinně uváděných údajů. Přestože v žádosti o vydání OP si mnoho občanů zvolilo možnost tento údaj neuvádět, působí v běžném životě jeho nezapsání problémy. Občané bez uvedení údaje

¹²¹ Zákon o občanských průkazech, ve znění zákona č. 239/2008 Sb., účinném ke dni 1. července 2008.

¹²² „V centralizovaných organizačních soustavách je pravomoc převážně soustředěna u nejvyššího organizačního článku a její konkrétní rozdělení na nižší stupně je potom delegování neboli poskytování jisté míry moci řídicím složkám nižšího stupně“ Srov. PRŮCHA, Petr. Základní pojmy a instituty správního práva. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 1998, s. 21.

¹²³ Zákon o občanských průkazech, ve znění zákona č. 227/2009 Sb., účinném ke dni 1. ledna 2012.

o rodinném stavu v OP, v situacích, kdy je tento údaj vyžadován, si musí nechat vyhotovit výpis z informačního systému evidence obyvatel, za který je předmětem správního poplatku.

Novela zákona účinná dne 1.1.2012 mimo jiné z hlediska náplně práce správního úřadu zavedla možnost vyhotovit OP i dětem mladším 15 let. Tím padlo dlouhé roky nastavené pravidlo, že OP měl pouze občan, který dovršil 15 let. Úřadům i tímto krokem narostla významným způsobem agenda na úseku osobních dokladů.

Na úseku CD byla přelomovou změnou novela přijata zákonem č. 197/2010 Sb. Ta nabyla účinnosti dne 1.7.2011 a znamenala zrušení části ustanovení §3 o možnosti překročení hranice bez platného CD osobám mladším 10 let, do té doby byly záznamy o této osobě zapsány do CD zákonného zástupce.¹²⁴ Z hlediska náplně práce znamenala novela velký nárůst agendy pro jednotlivé úřady. Důvodem novely měl být větší komfort osob při vycestování za hranice státu. S odstupem několika let, i přes zvýšení agendy na úseku CD, je tato změna odborným pracovníkem hodnocena pozitivně.

4.4 Zhodnocení vlivu novel na dotčené agendy

Na základě nezávisle zpracovaných údajů v této kapitole je možné posoudit vliv jednotlivých novel, jak na straně držitele osobního dokladu, tak na straně správního orgánu. Z posuzovaných novel na úseku OP, byla na obou stranách vybrána novela přijatá zákonem 239/2008 Sb., účinná dne 1.7.2008. Z pohledu držitele i správního orgánu se jednalo o první významnou novelu, která mezi nimi usnadnila komunikaci a zároveň odstranila problémy spojené s dodržováním lhůt, jak na straně držitele, tak na straně správního orgánu.

Na úseku CD byla na obou stranách uvedena novela zákona o cestovních dokladech přijatá zákonem č. 197/2010 Sb. Ta znamenala na straně držitele povinnost podat žádost o vydání CD i osobám mladším 10 let. Z pohledu správního orgánu se sice jednalo o nárůst agendy, nicméně i tato změna znamenala větší komfort pro občany.

Vzhledem k postupnému vývoji společnosti, organizace státu, ale i celosvětovým změnám je zřejmé, že bude i v budoucnu docházet ke změnám právních předpisů na úseku občanských průkazů a cestovních dokladů. Do dnešního dne bylo k zákonu o občanských průkazech přijato 24 novel. K zákonu o cestovních dokladech bylo přijato 31 novel. Díky postupně probíhající elektronizaci veřejné správy je možné očekávat zrychlení komunikace mezi správními úřady, ale i mezi správními úřady a občany.

¹²⁴ Zákon o cestovních dokladech, ve znění zákona č. 197/2010 Sb., účinném ke dni 1. července 2011.

Ale i ta sebou nese svá rizika. Dosud není například komplexně řešeno, jak bude postupováno v případě dlouhodobého výpadku elektrického proudu nebo výpadku samotného systému.

Do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky byl předložen, v souvislosti s elektronizací veřejné správy, vládní návrh zákona, který je veden pod sněmovním tiskem č. 750/0, část č. 1/14. Na úseku osobních dokladů se jedná o novelu zákona o cestovních dokladech, zákona o pobytu cizinců, zákona o evidenci obyvatel, zákona o ISVS, jakož i zákona o základních registrech. Předpokládaným dnem účinnosti navrhované právní úpravy je datum 1.2.2022.

Na úseku OP je v přípravném řízení nová právní úprava zákona o občanských průkazech. Součástí předkládací zprávy Ministerstva vnitra je požadavek na přijetí nového zákona o občanských průkazech, kterým by byla řešena komplexní úprava agendy OP v závislosti na adaptaci unijních nařízení. Předpokládaným dnem účinnosti navrhované právní úpravy je datum 2.8.2021.¹²⁵

¹²⁵ LEGS. Nová podoba občanských průkazů. Právní rozhledy, 2020. č. 8, s. II.

Závěr

Pro svoji bakalářskou práci jsem si vybrala téma *Působnost orgánů veřejné správy na úseku občanských průkazů a cestovních dokladů*. Pro komplexní vymezení tématu, bylo zapotřebí definovat vnitřní správu s oblastmi, které do úseku osobních dokladů spadají. Vymezila jsem instituty, kterými se bude bakalářská práce zabývat, a které budou naopak vynechány. Do první kapitoly jsem zařadila základní charakteristiku OP a CD a podmínky k jejich vydání. S vydáním OP souvisí i zavedení tzv. eObčanky, OP s elektronickým kontaktním čipem. Součástí této kapitoly je i charakteristika cestovních dokladů a jejich druhů.

Druhá kapitola je věnována platné právní úpravě na úseku osobních dokladů. V současné době je tato problematika na zakotvena v mnoha právních předpisech. Zde jsem vycházela z platné právní úpravy ke dni 28.4.2020.

V další kapitole své práce jsem se věnovala působnosti orgánů vykonávající správu na úseku osobních dokladů. V úvodu této kapitoly je zmíněn výčet správních orgánů vykonávající působnost na jednotlivých úsecích. Jedná se orgány vykonávající sdílenou působnost ale i orgány vykonávající výlučnou působnost na jednom z úseků. Ústředním orgánem státní správy je pro oba úseky Ministerstvo vnitra České republiky, které ve své působnosti zajišťuje metodickou a kontrolní činnost jemu podřízenému krajskému úřadu. Na roveň Ministerstva vnitra je pro úsek cestovních dokladů možno zařadit Ministerstvo zahraničních věcí. Jedná se o ústřední orgán státní správy v rámci zahraniční politiky. Dalším z dotčených orgánů je krajský úřad, který vykonává kontrolní a metodickou pomoc obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností. Shora je krajský úřad kontrolován odborem správních činností Ministerstva vnitra. Již zmíněný obecní úřad obce s rozšířenou působností má nejobsáhlejší kompetence na úseku osobních dokladů. Novou pravomocí úřadu je možnost aktivace identifikačního certifikátu. Tento institut byl vytvořen na základě zakotvení nového typu OP, tzv. eObčanka. Vedle obecního úřadu obce s rozšířenou působností vykonávají tuto správu i matriční úřad. Ten vykonává správu v rámci vydávání potvrzení o občanském průkazu. Mezi speciální správní úřady zřízeny pro účely zlepšení komunikace patří i zastupitelské úřady. Jedná se o organizační útvary MZV plnící úkoly služby v zahraničí. Občanům je tak usnadněna komunikace s českými správními úřady v případech nenadálých událostí, které mohou v zahraničí nastat. Jedná se především oprávnění k vydání potvrzení o občanském průkazu či cestovním dokladu

v případech ztráty, odcizení nebo zničení těchto dokladů. Dalším orgánem, působícím jako spolupracující orgán v rámci úkonů spojených s vydáním OP či CD, je Úřad městské části Brno-střed. Vedle Úřadu městské části Brno-střed působí také Magistrát města Brna. V jeho kompetenci je přijímání žádostí o vydání osobních dokladů, ale i projednávání přestupků na úseku osobních dokladů občanů, u kterých nebyl zjištěn trvalý pobyt na území České republiky či tento držitel trvalý pobyt na území neměl.¹²⁶ V této kapitole bylo nutné neopomenout Policii ČR, která působí v rámci ochrany bezpečnosti osob a majetku. Dalším z orgánů je Úřad pro ochranu osobních údajů. Jedná se o orgán rozhodující o přestupcích spočívajících v neoprávněném zpracování údajů uložených v nosiči dat s biometrickými údaji. Posledním úřadem zařazeným do této kapitoly je Správa základních registrů, která má ve své kompetenci správu informačního systému základních registrů.

Poslední, čtvrtou, kapitolu jsem psala komparativní metodou. V ní se věnuji novelám zákona o občanských průkazech a zákona o cestovních dokladech. Zaměřila jsem se na výběr přelomových změn, které znamenaly z pohledu držitele zlepšení podmínek s žádostí o vydávání osobních dokladů a úkonů s nimi souvisejících. Vybrala jsem si zákon o občanských průkazech a zákon o cestovních dokladech, protože se jedná o dva základní právní předpisy, od kterých se odvíjí právní úprava institutu osobních dokladů. Informace k této kapitole jsem čerpala na základě konzultací s odborným pracovníkem Krajského úřadu Libereckého kraje. Kapitolu jsem rozdělila na dvě části. První část se věnuje novelám z pohledu držitele osobního dokladu, druhá část zohledňuje zkušenosti odborného pracovníka ze správní praxe. Součástí této kapitoly bylo určení konkrétních novel, které mají dosah pro obě strany. V agendě na úseku OP se jednalo o novelu zákona, která usnadnila komunikaci a zároveň odstranila problémy spojené s dodržováním lhůt, jak na straně držitele, tak na straně správního orgánu. Na jejím základě bylo upuštěno od osobní účasti žadatele a možnost jeho zastoupení. V agendě na úseku CD se jednalo o novelu zákona rozšiřující okruh osob oprávněných být držiteli CD bez ohledu na věk. Z pohledu správního orgánu tato novela znamenala navýšení agendy spojené s vydáváním CD.

Cílem mojí práce bylo přiblížit působnost správních orgánů na úseku osobních dokladů, jejich sdílenou, ale i výlučnou kompetenci. Tohle téma je velice rozsáhlé

¹²⁶ § 16a zákona o občanských průkazech.

nicméně by se dalo rozšířit působnost správních orgánů v agendě na úseku pobytu cizinců na území České republiky.

Závěrem bych chtěla uvést, v rámci úvah de lege ferenda, že by bylo vhodné, z důvodu elektronizace veřejné správy, sjednotit právní úpravu na úseku občanských průkazů a cestovních dokladů. Konkrétně zavést kontaktní elektronický čip též pro držitele cestovního dokladu, který by sloužil pro efektivní komunikaci mezi držitelem a správním úřadem. Mohl by být také uplatněn v rámci volebního práva zavedením elektronického hlasování. Kontaktní elektronický čip u cestovního dokladu by mohl rozšířit okruh osob, kterým by bylo umožněno využívat dostupné služby veřejné správy ve stejném rozsahu jako mají držitelé občanského průkazu.

Seznam pramenů a odborné literatury

Odborné publikace

FILIPEC, Josef a kol. Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost. Praha: Academia, nakladatelství AV ČR, 2001. 648 s.

JURNÍKOVÁ, J. a kol. Správní právo – zvláštní část. 5. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2004, 399 s.

MATES, Pavel. Ochrana soukromí ve správním právu. Praha: Linde, 2004, 307 s.

PRŮCHA, Petr. Základní pojmy a instituty správního práva. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 1998. 420 s.

SLÁDEČEK, Vladimír. Obecné správní právo. 4. aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019. 512 s.

SLÁDEČEK, Vladimír, POUPEROVÁ, Olga a kol. Správní právo – zvláštní část (vybrané kapitoly). 2. vydání. Praha: Leges, 2014, s. 496.

VEDRAL, Josef. In VEDRAL, Josef (ed). Správní řád komentář. Praha: BOVA POLYGON, 2006, 1042 s.

Odborné články

HORÁKOVÁ, Monika. Prvky e-governmentu na úseku občanských průkazů. In: Acta Iuridica Olomucensia, 2019, Vol. 14, č. 2, s. 50-55.

JANEČKOVÁ, Eva. Banky a jejich omyly. Právní rozhledy, 2006, č. 5, s. 180.

LEGS. Celoplošné zavedení elektronických občanských průkazů. Právní rozhledy, 2017, č. 3, s. II.

LEGS. Nová podoba občanských průkazů. Právní rozhledy, 2020. č. 8, s. II.

Právní předpisy

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2016/679 ze dne 27. dubna 2016, o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES.

Rozhodnutí zástupců vlád členských států, zasedajících v radě ze dne 25. června 1996, o zavedení náhradního cestovního doklad (96/409/SZBP).

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky.

Zákon České národní rady č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České socialistické republiky, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 328/1999 Sb., o občanských průkazech, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 329/1999 Sb., o cestovních dokladech a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 365/2000 Sb., o informačních systémech veřejné správy a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 217/2002 Sb., kterým se mění zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění zákona č. 140/2001 Sb., zákon č. 329/1999 Sb., o cestovních dokladech a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o cestovních dokladech),

a zákon č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o azylu), ve znění zákona č. 2/2002 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 320/2002 Sb., o změně a zrušení některých zákonů v souvislosti s ukončením činnosti okresních úřadů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 559/2004 Sb., kterým se mění zákon č. 328/1999 Sb., o občanských průkazech, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 329/1999 Sb., o cestovních dokladech a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o cestovních dokladech), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 21/2006 Sb., o ověřování shody opisu nebo kopie s listinou a o ověřování pravosti podpisu a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 136/2006 Sb., kterým se mění některé zákony na úseku cestovních dokladů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 106/2007 Sb., kterým se mění zákon č. 329/1999 Sb., o cestovních dokladech a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o cestovních dokladech), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 239/2008 Sb., kterým se mění některé zákony související s registrovaným partnerstvím, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 379/2008 Sb., úplné znění zákona č. 328/1999 Sb., o občanských průkazech, jak vyplývá z pozdějších změn.

Zákon č. 111/2009 Sb., o základních registrech, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 227/2009 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o základních registrech, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 197/2010 Sb., kterým se mění zákon č. 329/1999 Sb., o cestovních dokladech a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o cestovních dokladech), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 424/2010 Sb., kterým se mění zákon č. 111/2009 Sb., o základních registrech, ve znění zákona č. 100/2010 Sb., a další související zákony, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 159/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 329/1999 Sb., o cestovních dokladech a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o cestovních dokladech), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 315/2015 Sb., kterým se mění zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech a o změně některých zákonů (zákon o evidenci obyvatel), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 328/1999 Sb., o občanských průkazech, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 329/1999 Sb., o cestovních dokladech, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 150/2017 Sb., o zahraniční službě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 195/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 328/1999 Sb., o občanských průkazech, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 251/2017 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o elektronické identifikaci, ve znění pozdějších předpisů.

Vyhláška č. 207/2001 Sb., kterou se provádí zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Vyhláška č. 400/2011 Sb., kterou se provádí zákon o občanských průkazech a zákon o cestovních dokladech.

Vyhláška č. 415/2016 Sb., kterou se stanoví technické podmínky a postup při pořizování a dalším zpracováním biometrických údajů obsažených v nosiči dat cestovního dokladu, ve znění pozdějších předpisů.

Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 187/1996 Sb. o sjednání Smlouvy mezi Českou republikou a Polskou republikou o malém pohraničním styku, ve znění pozdějších předpisů.

Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 96/2002 Sb. m. s., o sjednání Smlouvy mezi Českou republikou a Polskou republikou o spolupráci v hraničních otázkách.

Směrnice Ministerstva vnitra ze dne 13. června 2018, č.j. MV-27690-25/SC-2018.

Judikatura

Nález Ústavního soudu ze dne 20. května 2008, sp. zn. Pl. ÚS 12/07.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 17. října 2007, sp. zn. 1As 36/2007-42

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 13. května 2015, sp. zn. 4As 83/2015-30

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 23. července 2019, sp. zn. 2As 23/2018–

Internetové zdroje

Kancelář veřejného ochránce práv. Zbytečná povinnost pamatovat si číselný kód. Ochrance.cz, 2017 [cit. 27. dubna 2020]. Dostupné na <<https://www.ochrance.cz/aktualne/tiskove-zpravy-2017/zbytecna-povinnost-pamatovat-si-ciselny-kod/>>.

Magistrát města Brna. Odbor správních činností [online]. Brno.cz, 24. dubna 2020 [cit. 27. dubna 2020]. Dostupné na <<https://www.brno.cz/sprava-mesta/magistrat-mesta-brna/usek-tajemnika/odbor-spravnich-cinnosti/>>.

Ministerstvo vnitra. Působnost ministerstva [online]. Mvcr.cz, 2019 [cit. 10. dubna 2020]. Dostupné na <<https://www.mvcr.cz/clanek/ministerstvo-pusobnost-ministerstva.aspx>>.

Ministerstvo vnitra. Odbor správních činností [online]. Mvcr.cz, 2019 [cit. 3. února 2020]. Dostupné na <<https://www.mvcr.cz/clanek/odbor-spravnich-cinnosti.aspx>>.

Ministerstvo vnitra. Základní registry a Správa základních registrů [online]. Mvcr.cz, 14. května 2019 [cit. 3. února 2020]. Dostupné na <<https://www.mvcr.cz/clanek/zakladni-registry-a-sprava-zakladnich-registru.aspx>>.

Ministerstvo vnitra. Zápis do zvláštní matriky [online]. Mvcr.cz, 7. března 2014 [cit. 3. února 2020]. Dostupné na <<https://www.mvcr.cz/clanek/zapis-do-zvlastni-matriky.aspx>>.

Správa základních registrů. Kódy pro ochranu občanského průkazu [online]. Info.eidentita.cz, 9. září 2019 [cit. 3. dubna 2020]. Dostupné na <<https://info.eidentita.cz/eop/OchranneKody.aspx>>.

Abstrakt

Bakalářská práce pojednává o působnosti orgánů veřejné správy na úseku občanských průkazů a cestovních dokladů. Vymezuje základní pojmy jakož i pojmy související. V první řadě se jedná o vymezení pojmu vnitřní správy jako jednoho ze správních odvětví, do kterého spadá i problematika osobních dokladů. Ty jsou následně konkrétně vymezeny v jednotlivých podkapitolách. Z důvodu postupné elektronizace je do kapitoly zařazen institut informačních systémů a s tím související pojmy. Bakalářská práce se v další kapitole zabývá platnou právní úpravou nejen na úrovni zákonné, ale i ústavní či evropské. Součástí jsou také prováděcí předpisy upravující agendu na úseku občanských průkazů a cestovních dokladů. Další kapitola pojednává o působnosti jednotlivých orgánů. Jsou zde vymezeny orgány vykonávající sdílenou pravomoc v obou agendách osobních dokladů, ale i orgány vykonávající výlučnou pravomoc na jednom z daných agend. Závěr práce je věnován porovnávání jednotlivých novel v zákonné úpravě občanských průkazů a cestovních dokladů. Problematika je pojata z pohledu občana i z pohledu správní praxe.

Abstract

This bachelor thesis deals with authority of public administration bodies in sections of identity cards and travel documents. It specifies basic terminology, as well as terms related to the topic. Firstly, it defines the general term public administration where identity papers issues belong. Because of gradual computerization, institutes of information systems and related terminology is also covered. The bachelor thesis looks into legal regulations not only in the Czech Republic but also in European Union. Implementing regulations adjusting the sections of identity papers and travel documents are discussed as well. Then, authority of individual administration bodies is mentioned. The bodies regulating shared powers in both sections as well as bodies regulating exclusive powers in one of the sections are defined. Finally, there is a comparison of individual amendment acts in legal regulations of identity cards and travel documents. The issues are dealt with from the point of view of citizens and administrative practice.

Klíčová slova

Veřejná správa, občanský průkaz, cestovní doklad, právní úprava osobních dokladů, působnost správních orgánů, novely zákona o občanských průkazech, novely zákona o cestovních dokladech.

Key words

public administration, identity card, travel document, information systems of public administration, inhabitant records, legal regulations of identity papers, authority of administration bodies, amendment acts of identity cards, amendment acts of travel documents

Přílohy

Příloha č. 1 – Schéma kódů pro ochranu občanského průkazu¹²⁷

Příloha č. 2 – Příloha zákona č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů. Položka č. 8.

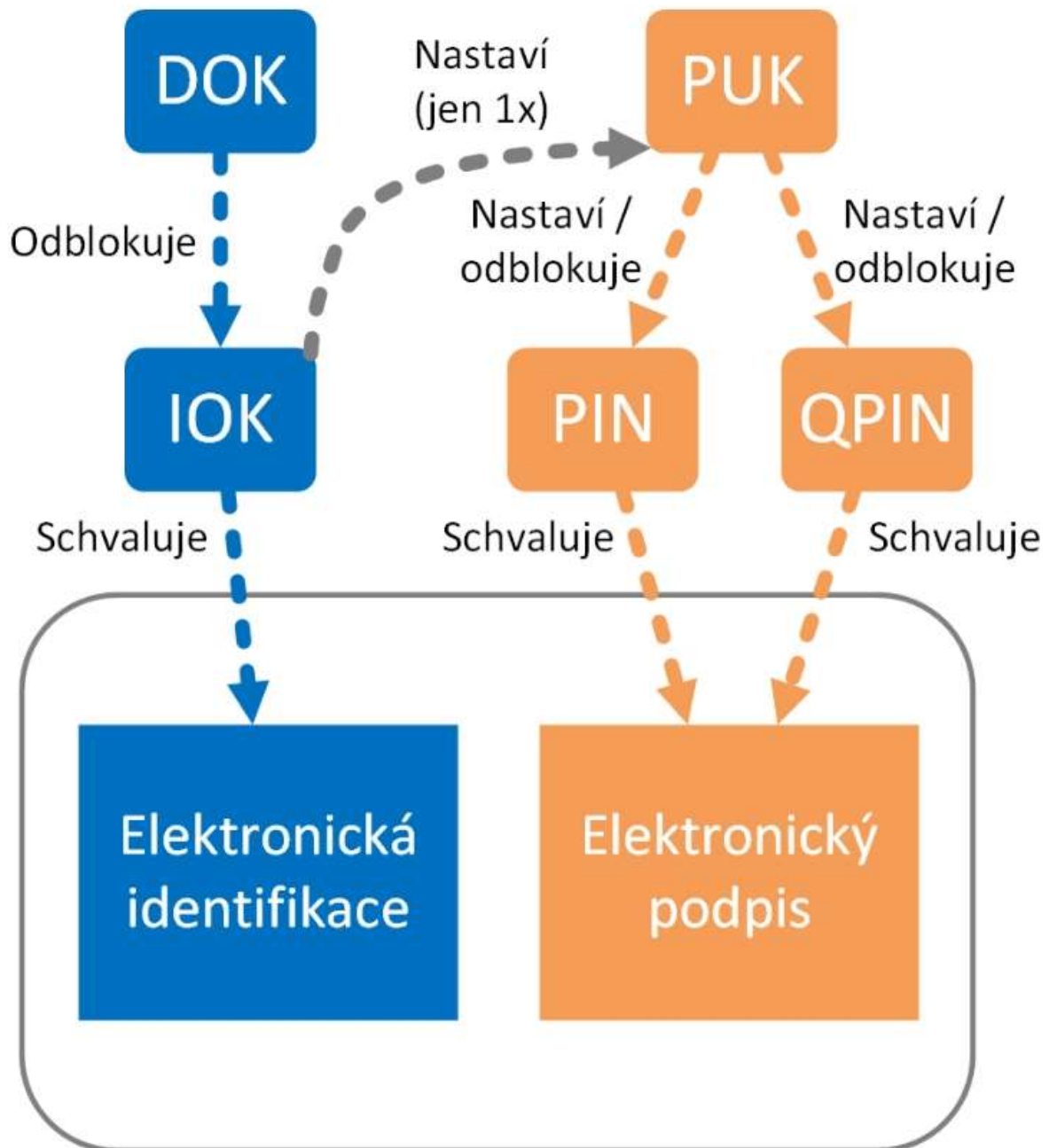
Příloha č. 3 - Příloha zákona č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů. Položka č. 115.

Příloha č. 4 – Příloha zákona č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů. Položka č. 157.¹²⁸

¹²⁷ Zdroj: Správa základních registrů. Kódy pro ochranu občanského průkazu [online]. Info.eidentita.cz, 9. září 2019 [cit. 3. dubna 2020]. Dostupné na <<https://info.eidentita.cz/eop/OchranneKody.aspx>>.

¹²⁸ Přílohy 2 až 4, Zdroj: Zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů

Příloha č. 1 – Schéma kódů pro ochranu občanského průkazu.

Položka č. 2 – Příloha zákona č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění
pozdějších předpisů. Položka č. 8.¹²⁹

a) Vydání občanského průkazu se strojově čitelnými údaji a s kontaktním elektronickým čipem ve lhůtě do 24 hodin pracovního dne	
- při podání a převzetí u Ministerstva vnitra	Kč 1000
- při podání u obecního úřadu obce s rozšířenou působností	Kč 500
a při převzetí u Ministerstva vnitra, pokud byla žádost podána u obecního úřadu obce s rozšířenou působností	Kč 500
občanům mladším 15 let	
- při podání a převzetí u Ministerstva vnitra	Kč 500
- při podání na obecním úřadě obce s rozšířenou působností	Kč 50
- při převzetí u Ministerstva vnitra, pokud byla žádost podána u obecního úřadu obce s rozšířenou působností	Kč 50
b) Vydání občanského průkazu se strojově čitelnými údaji a s kontaktním elektronickým čipem ve lhůtě do 5 pracovních dnů	
- při podání a převzetí u Ministerstva vnitra	Kč 500
- při podání u obecního úřadu obce s rozšířenou působností	Kč 50
a převzetí u Ministerstva vnitra	Kč 50
- při podání u obecního úřadu obce s rozšířenou působností a převzetí u stejného obecního úřadu obce s rozšířenou působností	Kč 500
občanům mladším 15 let	
- při podání a převzetí u Ministerstva vnitra	Kč 300
- při podání u obecního úřadu obce s rozšířenou působností	Kč 200
a převzetí u Ministerstva vnitra	Kč 100
- při podání u obecního úřadu obce s rozšířenou působností a převzetí u stejného obecního úřadu obce s rozšířenou působností	Kč 300
c) Vydání občanského průkazu bez strojově čitelných údajů s dobou platnosti na 3 měsíce	Kč 100
d) Vydání občanského průkazu občanu mladšímu 15 let	Kč 50
e) Vydání občanského průkazu občanu staršímu 15 let, který nemá trvalý pobyt na území České republiky	Kč 100
f) Vydání občanského průkazu se strojově čitelnými údaji a s kontaktním elektronickým čipem za průkaz poškozený, zničený, ztracený, odcizený, zneplatněný z důvodu nebezpečí zneužití dat v identifikačním certifikátu v kontaktním elektronickém čipu nebo za průkaz obsahující neoprávněně provedené zápisy	Kč 100
g) Vydání občanského průkazu se strojově čitelnými údaji a s kontaktním elektronickým čipem z důvodu zápisu titulu nebo vědecké hodnosti anebo jeho vydání z jiného osobního důvodu v době delší než půl roku před uplynutím	Kč 200

¹²⁹ Předmětem této položky jsou i jiné úkony podléhající vyměřování a vybrání správního poplatku.

platnosti dosavadního občanského průkazu

h) Převzetí občanského průkazu se strojově čitelnými údaji a s kontaktním elektronickým čipem u obecního úřadu obce s rozšířenou působností, který občan uvedl v žádosti	Kč 100
i) Odblokování elektronické autentizace občanského průkazu	Kč 100
j) Vydání osvědčení o státním občanství České republiky	Kč 100
k) Vydání potvrzení o národnosti	Kč 100
l) Udělení státního občanství České republiky zletilé fyzické osobě	Kč 2000
m) Udělení státního občanství České republiky nezletilé fyzické osobě	Kč 500
n) Udělení státního občanství České republiky azylantovi	Kč 500
o) Přijetí prohlášení o nabytí státního občanství České republiky podle § 31, 32, 35 a 36 zákona o státním občanství České republiky	Kč 500

Předmětem poplatku není

1. Vydání občanského průkazu náhradou za občanský průkaz, ve kterém správní úřad uvedl nesprávné zápisy nebo vydal průkaz s výrobní vadou.

2. Vydání osvědčení nebo potvrzení o státním občanství pro účely vydání prvního občanského průkazu.

3. Vydání občanského průkazu se strojově čitelnými údaji a s kontaktním elektronickým čipem z jiného osobního důvodu v době delší než půl roku před uplynutím platnosti dosavadního občanského průkazu, jestliže dosavadní občanský průkaz má dobu platnosti delší než 10 let.

Zmocnění

Správní úřad může z důvodů hodných zvláštního zřetele snížit poplatek podle písmene k) této položky až na částku 500 Kč, poplatek podle písmene l) této položky až na částku 100 Kč a poplatek podle písmene m) této položky až na částku 100 Kč.

Poznámky

Správní poplatek podle písmene g) se nevybere, jsou-li titul nebo vědecká hodnost zapisovány do vydávaného občanského průkazu spolu se změnami již zapsaných údajů.

Příloha č. 3 – Příloha zákona č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů. Položka č. 115.

a) Vydání cestovního pasu	Kč	600
- občanům mladším 15 let	Kč	100
b) Vydání cestovního pasu ve zkrácené lhůtě do 24 hodin pracovního dne		
- při podání a převzetí u Ministerstva vnitra	Kč	6000
- při podání u obecního úřadu obce s rozšířenou působností a převzetí u Ministerstva vnitra	Kč	4000
občanům mladším 15 let	Kč	2000
- při podání a převzetí u Ministerstva vnitra	Kč	2000
- při podání u obecního úřadu obce s rozšířenou působností a převzetí u Ministerstva vnitra	Kč	1500
	Kč	500
c) Vydání cestovního pasu do 5 pracovních dnů		
- při podání a převzetí u Ministerstva vnitra	Kč	3000
- při podání u obecního úřadu obce s rozšířenou působností a převzetí u Ministerstva vnitra	Kč	2000
	Kč	1000
- při podání u obecního úřadu obce s rozšířenou působností a převzetí u stejného obecního úřadu obce s rozšířenou působností	Kč	3000
občanům mladším 15 let		
- při podání a převzetí u Ministerstva vnitra	Kč	1000
- při podání u obecního úřadu obce s rozšířenou působností a převzetí u Ministerstva vnitra	Kč	500
	Kč	500
- při podání u obecního úřadu obce s rozšířenou působností a převzetí u stejného obecního úřadu obce s rozšířenou působností	Kč	1000
d) Vydání cestovního průkazu nebo cestovního průkazu totožnosti anebo cestovního dokladu pro cizince na základě mezinárodní smlouvy	Kč	200
e) Vydání hraničního průkazu nebo průkazu pro překračování státních hranic	Kč	100
		50 za
f) Prodloužení platnosti cestovního průkazu	Kč	každou změnu
g) Převzetí cestovního pasu u obecního úřadu obce s rozšířenou působností, který občan uvedl v žádosti	Kč	100
h) Vydání cizineckého pasu	Kč	600
- cizincům mladším 15 let	Kč	100

Osvobození
Od poplatku podle písmene c) této položky je osvobozeno první vydání cestovního dokladu vydaného cizinci Českou republikou na základě mezinárodní smlouvy.

Poznámka

Poplatek podle písmen a), b) a c) této položky se vybírá při podání žádosti o vydání cestovního pasu; jedná-li se o převzetí cestovního pasu podle písmen b) a c), platí se před jeho převzetím.

Příloha č. 4 - Příloha zákona č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů. Položka č. 157.

ČÁST XII – Konzulární poplatky

Poznámky k části XII

1. Poplatky podle této části sazebníku vyměřují a vybírají české zastupitelské úřady a Ministerstvo zahraničních věcí.

2. Poplatky přepočítávané na cizí měny se zaokrouhlují

a) u měn, jejichž směnný kurz devizového trhu k české koruně je vyšší než 1:1 na celou jednotku měny s tím, že se zaokrouhluje dolů u částek do 0,50 (nominálu příslušné měny) a nahoru od 0,50 (nominálu příslušné měny) včetně,

b) u měn, jejichž směnný kurz devizového trhu k české koruně je nižší nebo přibližně roven poměru 1:1 na nejbližší nominální hodnotu mince nebo bankovky, u nichž zaokrouhlení dle místních podmínek odpovídá použití zaokrouhlení haléřů na české koruny.

a) Vydání cestovního pasu	Kč	1 200
- občanům mladším 15 let	Kč	400
b) Vydání cestovního průkazu nebo cestovního průkazu totožnosti anebo náhradního cestovního dokladu EU	Kč	400
c) Změna údaje o časové platnosti cestovního průkazu	Kč	150
d) Vydání průvodního listu pro přepravu tělesných pozůstatků člověka	Kč	200

Předmětem poplatku není

1. Vydání cestovního dokladu náhradou za doklad, v němž správní úřad uvedl nesprávné zápisy nebo vydal doklad s výrobní vadou, anebo jehož certifikát pravosti byl zneplatněn.

2. Vydání cestovního dokladu z moci úřední.

Zmocnění

V případech nouze správní úřad upustí od vybrání poplatku podle písmene b) této položky.

Nouzí se pro účely tohoto zákona rozumí pozbytí cestovních dokladů bez vlastního zavinění.